

késnékül

L

váló por
szög területén
ienia

ól a legjobban
erőtálló szer
nem marja
vakodjunk az
utánzatoktól
"IDEAL"
a valódi.

odrasz
hand 30.

Glanzman
Voda 40

gyek B lyai-
arósvásárhely

ek raktáron
a angol és
ui szabó-
(volt Eisen-

66. (Főlet)
Fáras Macis

fejgyár
Szikvizés és
vessélmint min
ári raktára.
gi fejek át-
sőbb árbaa.

ás- és

Fü

S

Szerkesztőség Kiadó-
nyivatal) és nyomda
Cluj-Kolozsvár, St. Baron
utca (Brassai-utca) 10
Telefon:
Szerk. és kiadóhivata-
r 977, 228 és 1047
26. N. Sz. — — — —
Egy szám ára pályaudv-
ron és vidéken is lej
Bukarestben — —

Dl. Ramasetter Róbert
Budapest
2. II. S.

KELET

ESZDŐ-POLITIKAI-NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
Romániában
Egész évre — — 10:0
Félévre — — — 5:50
Negyedévre — — 2:90
Egy hónapra — — 1:00
Az előfizetési ára „Föld”
című folyóirattal együtt
hav-ként 10 lejjel drágább
Csehszlovákiában
Egy hónapra — ck 40—
Egy szám ára — ck 2—

1926 január 22 Péntek

Cluj-Kolozsvár * IX. évfolyam * 17 szám

5686. Söbát 7

Az operett-gyarmat

Az európai nagyhatalmak karrierje a mai gyarmatok felfedezésével kezdődött. Anglia egy egész középszerű, jobbára agrártermékeiből élő állam volt, gyöngye katonai hatalommal alá-támasztva, amikor az indiai társaság megkezdte India gazdasági kiaknázását. A kis állam kereskedelme ezáltal szinte napról napra emelkedett, busás kircsok jutottak potom áron birtokába s alig egy század lepergése után, már mint nagyhatalom vehetett részt az európai népek koncernjében. A francia „gloire” is szívesen vetítette sugarait Afrika partjai felé, amelynek partjain a még komul Napoleon már gyarmatpolitikai szándékokkal vetette meg előszőr lábait. A német egység megteremtése után Németország is fokozott ambícióval vetette rá magát a gyarmatokra, amelyekből jó adagokat akart is bekebeleznie. Az európai imperializmus lassan-lassan olyan hatalmasra dagadt, a gyarmatpolitika annyira alkotó elemévé vált a nagyhatalmak törekvéseinek, hogy a világháború lezajlása után a kontinentális kérdéseken kívül a gyarmatok kérdése izgatta leghatározottabban a súlyos étvágytól izgatódo kedelyeket.

A gyarmatpolitikával kapcsolatban sok jót és sok rosszat fogtak rá és főgnak rá az európai nagyhatalmakra. Bizonyos, hogy békés keleti és még békésebb primitív afrikai törzsek leigazása és kiaknázása nem tartozik a magasabbrendű erkölcsi cselekedetek közé, azonban az objektív kedvéért azt is meg kell állapítani, hogy Anglia, Németország és Franciaország zemesek hatalmát, hanem az európai kultúra vívmányait is igyekezett népszerűsíteni azokon a területeken, amelyeket hatalmi alapon birtokolt.

Eppen a fentemlítették kapcsán hat a megdöbbentő újszerűségnek erejével az a hír, hogy a kis, földig alázott, megnyomorított Ausztria most azzal a kéréssel fordul az európai nagyhatalmakhoz, hogy szanálását gyarmati alapon vihessék véghez, egy olyan területet kapjon Afrika földjén, amelyen egyetlen fölösleg: tisztviselőit, proletáriusát elhelyezhesse s azoknak ottani munkája ellenértéképpen megfelelő nyersanyagokat kapjon cserébe. Az imperializmus tragikomédiája ez, főleg Ausztria részéről, amely éppen az európai imperializmus áldozata, amelynek kizárólag hatalmi érdekből nem engedik meg, hogy Németországhoz csatlakozzék, holott egyedül ez tudná igazi talpraállását biztosítani. Mindazáltal a mai európai mentalitás és konstelláció között nem lehet egyetlen lemosolygó gesztussal napirendre térni Ausztria kívánsága fölött, annál is inkább nem, mert a kis Ausztria gyarmatára is annak a pacifizmusnak a szellemét és annak a magasan álló szociális érzéknek racionját vinné el, amely ma egész állami életét jellemzi s amely bátran szorgalmazza a mutatatól akármelyik európai nagyhatalomnak.

A kétségbeesés ölete Ausztria ölete, de bizonyos, hogy minden skrupulus nélkül realizálható ötlet mert hiszen egyetlen állam, egyetlen nép sincs talán a világon, amelynek alkotmányos körébe kevésbé tartozna a nagyhatalmi ábránd, a gyarmati kizsákmányolás, mint Ausztriának. Addig azonban, amíg van gyarmati kizsákmányolás, amíg vannak gyarmati sorba süllyeszthető népek, addig Ausztria jogosan appellálhat egy ilyen gyarmati területre, ahol minden bizonytalansággal viszonyokat fog teremteni, legalább is abban az értelemben, ahogyan a mai európai államok értelmezik az emberiséget. S már a mai nagyhatalmak szempontjából sem lehet kedvezőtlen Ausztriának gyarmattal való ellátása, mert ezáltal legalább megszabadulnak a „szanálás” örökös kockáza-

taitól, attól a félelemtől, hogy Ausztria végső kétségbeesésében mégis Németországhoz fog csatlakozni.

Ismerve a Népszövetség általános bölcsességét, lehet, hogy ezek a szempontok sem fogják azt a csökönységét megszüntetni, mellyel a legyőzött népekkel szemben viseltetik s nem lehetetlen, hogy Ausztria gyarmati törekvéseiben nem egy kétségbeesett elrendeződési és önmmentési akciót fog látni, hanem valami expanzív törekvést. Ha a Népszövetség így döntene, ez igen humoros valami volna, mert hiszen Ausztriának nemcsak hogy expanzív ereje nincs, hanem saját belső megszilárdítására

sincs ereje. Az a gyarmat, amelyet Ausztria esetleg el fog nyerni, csak operett-gyarmat lehet, az a hatalmi eszköz pedig, amelyet a nagyhatalmak támogatásával a gyarmatosításra felhasználnia, egy operett imperializmus eszköze lesz.

Szomorú és korszerű jelenség, hogy egy tönkrement népnek, egy kétségbeesett országnak megmentése érdekében olyan eszközökhöz kell nyulnia s olyan gondolatot kell népszerűsíteni, amely a nagyhatalmak hatalmi politikáját olyannyira ellenszenvessé teszi mindazok előtt, akik a népek tényleges önrendelkezési jogának, a tényleges pacifizmusnak hívei.

A parasztpárt nem ad külön kormányzási programot

(Bucuresti-Bukarest, január 21. Az Uj Kelet tudósítójától.) A nemzeti párt és a parasztpárt közös vezérlőbizottsága, Jorga kivételével, tegnap plenáris ülést tartott, melyen a nemzeti párt felszólította a parasztpártot, hogy tegyen konkrét ajánlatokat a kormányzási programot illetőleg. A parasztpárt elnöke Mihalache erre kijelentette, hogy a párt elvei ismeretesek és nem tartják szükségesnek külön ajánlatba foglalni azokat. A nemzeti párt erre kijelentette, hogy végrehajtóbizottságát hétfőre összehívja, hogy véglegesen határozzanak ebben a kérdésben.

Levették a magyar parlament napirendjéről a frankhamisítást

Parlamentari bizottsághoz utalták az ügy megvizsgálását. Vázsonyi hozta létre az ellenzék megegyezését a kormánnyal. Törölték az összes interpellációkat

(Budapest, január 21. Az Uj Kelet tudósítójától.) Kétnapos hiábavaló tárgyalás után a frankhamisítás lekerült a magyar nemzetgyűlés napirendjéről. Ez azt jelenti, hogy a frankhamisításban kompromittált politikai személyek a dolog nehezebb részén túl vannak. A parlamenti gyakorlat azt bizonyítja ugyanis, hogy mindannyiszor, amikor nagyfontosságú ügyeket elvontak a nemzet ítélőszéke elől és korlátozt

nyilvánoságu és jogkörű parlamenti bizottság elé utalnak, — az ügy el van temetve, vagy legalább is maga után vonja azokat az egyéb-ként termé zetszerű konzekvenciákat, amelyeket különben maga után kellene vonnia. A parlamenti bizottságnak nevezett művi beavatkozás szép csendesen ezuttal is el fogja vetélni a már régóta vajudó magzatot: a demokratikus Magyarországot.

Szerdán, a délutáni órákban az ellenzéki pártok vezetői újból tárgyalásra ültek össze Szociálszociális házelnök részvételével. Rövid tanácskozás után, amely alatt Vázsonyi Vilmos ismerte fel a parlamenti bizottság kiküldéséről szóló kormánytervezetet, ahhoz, Ruppert Rezső kivételével, mindannyian elvbén hozzájárultak. Bethlen miniszterelnök kijelentette, mindent el fog követni, hogy a bizottság munkája eredményesen végződjék. Minden minisztert utasítani fog, hogy alárendeltjeik minden tekintetben a bizottság rendelkezésére álljanak, nehogy a külföld azt hisse, hogy valami titkolnivalója van a kormánynak.

A nemzetgyűlés egyelőre befejezi a frankvitát

A nemzetgyűlés szerdai ülésén a költségvetési vita befejezése után a napirend megállapításánál Farkas István szociáldemokrata képviselő emelkedett szólásra és pártja nevében javasolja egy huszonöttagú parlamenti bizottság kiküldését a frankhamisítási ügy politikai vonatkozásainak megvizsgálására. Ez a bizottság jogosult lesz meghívni mindenkit, akinek fölvilágosítására földadata teljesítéséhez szüksége lehet.

A miniszterek készséggel jelentették ki hajlandóságukat, hogy a bizottság előtt megjelenjenek felvilágosítások nyújtása céljából.

A hatóságok a szükséges iratokat a bizottság rendelkezésére fogják bocsátani és a fölvilágosításokat a törvény keretein belül készek megadni. Az esetleges titoktartás alóli fölmentést a kormány az ügy érdekében előzékenyen fogja kezelni. Amennyiben a bizottság a leterjesztett iratoktól kívánna fölvilágosításokat, vagy a bíróságuál lévő iratokba akarna betekinteni, eziránt az igazságügyminiszter útján a bírósághoz fordulhat, amely a megkereséseket a törvény keretein belül teljesíteni fogja.

E után Bethlen miniszterelnök emelkedik szólásra és kijelenti, hogy teljességében hozzá-

járul Farkas István indítványához. Elvileg ő mindig ellensége volt a parlamenti bizottságoknak. A jelen esetet azonban kivételnek tekinti, mert az a politikai megfontolás vezet, hogy nem lehet elzárkózni semmi elől, ami valamilyen formában a frankhamisítási bűntény földerítését elősegíthetné.

Ezután Hegymegi Kiss, Farkas, Ruppert és Vázsonyi képviselők kérik interpellációik elhalasztását azzal az indokolással, hogy Farkas István indítványának elfogadása után a frankhamisítási ügy elintézését nyugodtan látják a bíróság kezében.

Eckhardt ébredő képviselő szintén kéri nyolc interpellációjának elhalasztását és ugyanakkor tiltakozik a vádak ellen, amelyeket a baloldali liberálisok az ébredő párt ellen emelnek. Az ébredők a rágalmakkal szemben a bírósághoz fognak fordulni. Az ő álláspontjuk is kezdettől fogva az, hogy az egész ügyet a bíróság előtt törvényesen kell lefolytatni és a bűnösöket megbüntetni.

A parlamenti bizottság tagjai

A parlamenti bizottság ülései a Ház tagjaira nézve sem nyilvánosak. Az egységes párt a frankügy parlamenti bizottságába a következő tizennégy képviselőt jelölte: Zsitvai Tibort, Almásy Lászlót, Berki Gyulát, Besenyey Zenot,

Erdélyi Aladárt, Erődi-Harrach Tihamért, Hajós Kálmánt, Nemes Bertalant, Eörfly Imrét, Platty Györgyöt, Herczeg Bélát, gróf Szapáry Lajost, Rubinek Istvánt és Szabó Sándort.

A keresztény gazdasági pártból Wolff Károlyt és Varga Gábort. A keresztény-szociálista pártból Hallert, a szociáldemokratáktól Payert és Györflyt, a Kossuth-pártból Ruppertot, a fajvédőktől Eckhardot, a demokratáktól Vázsonyit, a pártonkívüliektől Ugront és Rassayt, a kispolgári pártból Hegyemegi-Kiss Pált. Valószínű, hogy az egységspárt az egyik helyet átengedi az Andrássyék-csoportjának, amelyet ebben az esetben Pallavicini György ögróf fog képviselni.

Vázsonyi a bizottságról

Vázsonyi, aki a parlamenti bizottságra való megegyezést a kormány és az ellenzék között tulajdonképpen létrehozta, a következőket mondta:

— Itt nincs szó arról, hogy a kormány és az ellenzék megegyezett volna. Mindenik fél megtartja hadállását és az ellenzék természetesen továbbra is bizalmatlan a kormánnyal szemben. Ezen az állásponton semmit sem változtat az, hogy a parlamenti bizottság kérdésében sikerült végre megegyezést létesíteni. Én azon fáradoztam két nap óta, hogy a megegyezés sikerüljön. Tettem ezt azért, mert az volt a meggyőződésem, hogy a Ház túlfutott atmoszférájában egészen meggondolatlanul a hamis frankok ügyével foglalkozni. Nem lehet a tényállásokat kideríteni. Mindenkit lehurrognak, még pedig viharos jelenetek között.

Távozik Horthy kabinetfőnöke

A „Pesti Napló” szerint a kormányzó kabinetirodájának főnöke, Bartha Richárd rövidesen távozik. Daruváry Géza volt külügyi és igazságügyi miniszter kerül a helyére. Bartha, aki a kormányzó megválasztása óta a kabinetiroda élén áll és aki az igazságügyi minisztériumban volt államtitkár, egyike a legkitünőbb jogászberekeknek. A „Magyar Hírlap” szerint, tekintettel arra, hogy Bartha elsőrendű jogász, a közigazgatási bírósághoz fogják kinevezni tanácselnöknek.

Daruváry Géza sokáig Ferenc József kabinetirodájának volt a vezetője, ugyanakkor, amikor Horthy szárnysegédként állott az uralkodó oldalán. Nyilvánvaló tehát, hogy Daruváry a legteljesebb mértékben bírja a kormányzó bizalmát.

Újabb híhallgatások

A frankügyben letartóztatják Spitz Jánost mérnököt, aki már a rendőrségen is tagadta,

hogy egyike lett volna azoknak, akiket a frankhamisítás kitervelői a külföldre küldendőkhöz soroltak. Tagadta, hogy bővebb tudomása lenne az ügyről. Spitz Jánost egy óráig hallgatta ki

A magyar hadügyminiszter nyíltan kijelenti, hogy Habsburg-restauráció lesz

A „Neue Freie Presse” konstantinápolyi tudósítója interjút kért gróf Csáky magyar hadügyminiszterrel, akiről az a hír volt forgalomban, hogy benne van a frankhamisításban és hogy a nyomozás elől szökött Törökországba és aki éppen aznap költözött ki a B. sporus partján, amikor a török főújság lapjai róla írtak.

— Örülök — mondotta a miniszter az újságírónak, — hogy az ön látogatása alkalmat ad nekem, hogy a rólam terjesztett rágalmakat a nemzetközi sajtó egy része útján megcáfoljam. Nem igaz, hogy „elávoztam” a magyar fővárosból, sokkal inkább igaz, hogy szabadságon és tanulmányutakon vagyok. — Szabadságidőmet még az 1925-iki novemberi nemzetgyűlés határozta el. Nem menekültem és nem szökötem el, nem is mondtam le, annál kevésbé, mert az egész frankhamisítási ügyhöz semmi közöm nincsen. Elutazásom előtt három nappal értesültem az egész dologról és minthogy néhány volt katonatisztról is beszéltek, megjelentem Horthy kormányzónál, akinek a kompromittált személyekről referáltam. A kormányzóval egyetértettük abban, hogy az ügy teljesen politikamentes természetű és nem teszi szükségessé, hogy szabadságomat elodázzam. Most már mindenestre kényszerítve látom magam, hogy tanulmányutamat megszakítsam és holnap, közvetlen vonattal visszatérjek Budapestre.

a főügyész és ezután nyomban szabadlábra helyezte. Ugyancsak kihallgatta Hans Mayert, Albrecht titkárát, ahinek kihallgatásáról bővebb részletek nem szivárogtak ki.

Megáról a frankhamisítási ügyről a hadügyminiszter a következőket mondotta:

— Én csak azt ismételhetem, amit hivatalos magyar körök hangoztatnak: bűntényről és nem politikai ügyről van szó. Mindenestre olyan bűntényről, amelynek eredete nemzeti motívumokban keresendő. Még vagyok azonban győződve, hogy Windischgrätznel egyáltalában nem játszott közre politikum. Nadossynál pedig, aki a mai rendszernek feltétlen híve volt, még kevésbé. Hígyje meg — mondotta gróf Csáky az újságírónak, — hogy Albrecht szerepét is tulozzák. A magyarság és a magyar politikuskok nagyrésze és közöttük magam is, II. Ota király visszatérését kívánjuk. A restauráció bizonyos, csupán alkalmas pillanatra várunk.

Az esetleges külpolitikai következményekről szólva, a hadügyminiszter kijelentette, nem hiszi, hogy a kisanant okos diplomatái egy előreláthatólag sikertelen lépésre ragadtassák magukat.

Mégis megkötik a konkordátumot

(Bucaresti Bukarest, január 21. Az Új Kelet tudósítójától.) Tegnap számunkban a távirati irodák jelentése alapján megírtuk, hogy Pacluseanu külügyminiszteri vezérigazgató váratlanul hazatért Romániából, ahol a Vatikánnal tárgyalásokat folytatott Románia nevében a konkordátumról. Pacluseanu váratlanul hazatért azért, hogy a katolikus püspökök kinevezése első sorban a király beleegyezésétől függjön. Emiatt állítólag ismét megszakadtak a tárgyalások a Vatikánnal s a kormány most már hosszabb ideig nem is akarja felvenni a további tárgyalásokat.

Ezek a hírek ugylátszik kissé túlzottak voltak, mert a mai jelentések éppen arról számolnak be, hogy a kormány teljesen meg van elégedve a vatikán feltételeivel. A külügyminisztériumban ma délelőtt konferencia volt, amelyen Ducán kívül résztvettek az összes

szakminiszterek s amelyen Pacluseanu beszámolt római tárgyalásairól a konkordátum ügyében. Kijelentette, hogy a Vatikán hozzájárult ahhoz, hogy az egyházi vagyonok feletti az államnak ellenőrzési joga van. Elfogadta továbbá azt, hogy a prelátsók kinevezéséhez első sorban a király és a kormány hozzájárulása szükséges és belementek abba, hogy a püspököknek működési joga nem terjedhet ki a határon túli területekre.

Igéretet tettek végül arra, hogy fokozatosan olyan intézkedéseket léptetnek életbe, amelyek szerint a katolikus centrumot a romániai katolikus részére Budapestre Bukarestbe helyezik át.

Lepadatu kultuszminiszter még a délelőtt folyamán a királynál jelent meg kihallgatáson és beszámolt a konkordátum tárgyalások állásáról. Hír szerint elhatározták, hogy elfogadják a Vatikán összes pontjait és aláírják a konkordátumot.

A fürthi messiás

— Regény —

7

Írta Jacob Wassermann

Ez a hajó a Messiás menyasszonyának van szánva.

Azután sokmindenről beszéltek, Thelsela, a Knöcker felesége is beleegyezett a társalgásba, mindamig Boruch Klósz meg nem érkezett, amikor is hozzá akartak fogni a Talmudolvasáshoz. Klósz is tudott a csodahajóról és odakint is mind-mind tudták már. Nem került sor a talmudolvasásra, minthogy Baruch Klósz egy és más új különösséget is tudott és azt föltétlenül el kellett beszélni: hogyan esett egy zsidó szabólegény, valahol Eszakolasországban örvöngésbe és hogy azóta is állandó prófétikus lélekelragadtatásban él. Órákhosszat fekszik a padozaton és hol nevetve, hol jajgatva a közeli megváltásról beszél és Sabbatai Cövi hatalmáról az égen és földön.

Csaknem minden zsidóházban világot gyujtottak. Amelyik ajtóretesre vagy vékony falra csak odahajította Maier Knöcker kíváncsi fülét, mindenütt imák mormolását hallotta, panaszos hangokat, Istenhívásokat és dicsőítő énekeket.

Mire világos nappal lett, csudálatos hír érkezett. Az a hír járta ugyanis, hogy Avricourt városkában utra készülnek, hogy Jeruzsálembe menjenek. Továbbá arról is beszéltek, hogy Jákob Sasportas, Sabbatai elkeseredett ellenfele hirtelen lángoló híve lett a prófétának és karján a szent tekercesel, szent örületben táncol végig Worms utcáin. Azután arról is hír érkezett, hogy Manoel Texeria tiz előjáró kíséretében Szmirnába zárandokolt és lábához borult a Messiásnak. Továbbá, hogy

Sabbatai egy Nathan Ghazati nevű embert Görögország királyává és Elisa Lévit, a koldust, Afrika császárává nevezte ki. A palesztinai zsidók, akik Jakob Zemach által küldötték hódolatukat a zsidók új királyának, feldisznítotték templomaikat és zsoldárokat énekelve, virágokat szórva vonultak keresztül a városokon, mintha csak Dávid király napjai újultak volna meg. A lengyelországi híres Sabbatai Rafaelt és Matathiás Blochot varázslat szállotta meg úgy, hogy Thornban és Varsó nyílt piacain profétáltak.

Mint tavaszidőn a déli szél a német fensikra, úgy áradtak mindezek a hírek Fürth városára. Még a keresztényeket is magával ragadta ezeknek az idegenszerű eseményeknek a sulya. Mámoros szédület huzott keresztül Európán. Az agg világ mintha álomból ébredett volna. Az elnyomó félt az elnyomottól és a szolga szabadságról álmodott. Nem mult nap, hogy valami rendkívülinek híre ne jött volna és ha mindjárt más se, csak a Messiás egy-egy titokzatos, jelentőséggel terhes szava. Ott áll egy terrazon, a tenger partján, kinyújtja a karját és szól: „Ime én elétek adom a mai napon az életet és halált”. Így beszéltek vándor zsidók. Körlevelek mentek városról-városra, csudákkal volt terhes a levegő.

Maier Knöckert, a Náthánt, akit a ráhullott váratlan szerencse, amelynek részesévé lett, mámorral telítve vitt tovább, először bizalmatlansággal fogadták, aztán csodálkozással és végül vak hittel hallgatták. Boruch Klósz lelkes apostolvá szegődött és ez a jószájú ember csakugyan a legjobb ügyvédje lett ennek a kegyteli dolognak. A község vénei Rachelhez jöttek, hogy az imádságok erejével szentté nyil-

vánítsák. Ugyanazon az éjjelen nagy ünneplakomát laktak a főrabbi elnöklése mellett és a dadogó Maier házat szent helynek hirdették meg. De Rachel maga komor maradt és zárkózott. Került mindenkit és elszakított attól, hogy apjának, anyjának nyíltan nézzen a szemébe. Ha valaki hosszabban beszélt vele, reszketni kezdett. Keze mindig nedves volt, ajka száraz és kipattogzott, szemé vérral aláfutott. Nem tudott már éjente aludni.

A sötétség gyötrő biborszint öltött és úgy nehezkedett a szeme előtt, mint valami függöny, keresztülhatolhatatlan és lelkelfojtogató. Gyakran, még mielőtt pirkadt a reggel, fölkelt az ágyából, fölvonozta magát a padlásszobába, lekuporodott valamelyik hasadék előtt és meredt szemmel órákhosszat töprengett. Örült neki, ha fázott. Mindig fázni akart, szenvedni kívánt, mert a külső szenvedés benső megnyugvást hozott neki. Szombatonként, templomjárás után, mindig meglátogatták az asszonyok. De úgy szorongatta őt valami, hogy a látogatók előtt mindig hangos sírásra fakadt. Kezét tördelte, nyögött, a földre vetette magát, fogát csikorogtatta és értelmetlen tompa szavakat mormolt. Erdemes volt végignézni és annak a csudának igazolása volt ez, ami a hajadonnal történt. Ajándékokat hoztak neki, de a leány a lábuk elé hajította, szidta és dühödten fenyegette őket. Gyakran férfiak is jöttek, nagy számmal: Thurrathara, Wolf Batsch, Seligmann Schrenz, Seligmann Rumpel, Hirsch és Herz, a Rumpelok Wolf Bieresel, Irél és Dávid a Biereselek családjából, Maier Ansel és Itzig Gänshenker sőt még a würzbergi Moses Bock is és Michel bar Abraham Markt Erlbach-ból. Ilyen gyorsan elterjedt a hír.

Folytatása következik.

Péntek, 1926

Amikor a lépteli e

A csernovitz nemrég feltűnt, hébernyelvű tárgyú mű jön pontja azonban nyelvű könyvek szakasz egészen meg az ideg vámfőnöknek a harcos alkalmaz Gheorghiu főv dnyelvű könyve közléssel, hogy csak tévedésből megváromlása, a bukaresti vámdí „A kereskedés mán állampolgá számára rend l ros többségét lyével neveljék ben, az a román e könyveket és gárosulok k lenne! Szerk)

„Ezek a k nak és ennek missziós díjat

„E könyve akad, akik e a nyomtatás so belföldi ipar mert tudják, hatják be, vé szövege, noha idegeneknek.

„Mindezek nyelvű könyve ján kell elvám

Miután a nézetét a zsi szempontból, továbbment a felsőbbiséget, különös tekin a résznek egy jellege és a k

„A hábor mentes ég ug lyesen alkalm voltak román megkülönbözt kötetkor, mi kultura joga tükben és ig könyvek nem könyvekn: k, lázta ása és

„Egyenes ifjúságunkkal vek, amelyek külföldön k nek a papiro iskolakönyv t egy román t nyit kénytel

„Cernaut akik Bukovi rokká lettek.

„Mindan löseget köve tölük; ellen élvezik. Ami velük szem a héber szöve textul évrre

Azonban egy vélemény főnökkel és dig, amig a változtatása vek idegen tekintendők

bu
szar venni,
szajnája az
SADLYE
vitalisok i

Amikor a vámőnök románra lépteti elő a héber nyelvet

A csarnovitzai vámhivatal buzgó vezetőjének nemrég feltűnt, hogy a vámon keresztül igen sok héber nyelvű tankönyv: regény, novella, vallásos tárgyú mű jön be az országba. A vámtörvény 437. pontja azonban csak a külföldről behozott román nyelvű könyvek vámjáról intézkedik, míg a 439. szakasz egészen világosan **vámmentességet állapít meg az idegen nyelvű könyvek számára.** A vámőnöknek azonban, aki a Vintillai elveknek harcos alkalmazója (nem hiába testvéröccse vala Gheorghiu fővámszolgálatnak), nem tetszett a zsidó nyelvű könyvek behozatala, és ekkor arra való hivatkozással, hogy a 437. ik paragrafusból bizonyosan csak tévedésből maradt ki a „zsidó nyelvű könyv” megvámolása, a következő beadványt terjesztette a bükaresi vámőnkre:

„A kereskedők, akik e könyveket rendelik, román állampolgárok és e könyveket gyermekeik számára rendelik külföldről, — akik Csarnovitz város többségét alkotják — hogy e könyvek segítségével neveljék őket az iskolákban. Ebben az esetben, az a román állampolgár, aki zsidó, használja e könyveket és az **egyen polgárosításával polgárosulók kultúrájának eszközei is.** (Bár így lenne! Szerk.)

„Ezek a könyvek kereskedelmi értékkel is bírnak és ennek következtében a 2 százalékos kommissziós díjat is fizetniük kell.”

„E könyvek szerzői között sok román zsidó is akad, akik e könyveket külföldön nyomtatják, ahol a nyomtatás sokkal olcsóbb, miáltal megsértik a belföldi ipar támogatására szóló rendelkezéseket, mert tudják, hogy e könyveket vámentesen hozzák be, védvén őket a könyv idegen nyelvű szövege, **nehé e könyveket nem tekinthetjük idegeneknek.**”

„Mind ezekből az következik, hogy a héber nyelvű könyveket a törvény 437. paragrafusa alapján kell vámolni.”

Mintán a vámőnök ur ilyen szépen kifejtette nézetét a zsidó nyelvű könyvekről, tisztán vámügyi szempontból, nem állott itt meg, hanem egy házzal továbbment és hatalmas lendülettel kioktatta a többséget, a nemzetiségi kérdés mai állásáról, különös tekintettel a bukovinai zsidóságra. Ennek a résznek egyenesen kulturtörténeti dokumentum a jellege és a következőképpen hangzik:

„A háború előtt ez intézkedések (t. i. a vámentes és ügye) teljesen helyénvalók voltak és helyesen alkalmazták őket, mert akkor csak románok voltak román állampolgárok és így könnyű volt megkülönböztetni őket. De a háború után, a béke kitérő, minden kisebbségnek meg adott az egyenlő kultúra joga és szabadsága a románnal azonos mértékben és így a héber, német, magyar, stb. nyelvű könyvek nem tekinthetők idegen nyelvű és zsidó nyelvű könyveknek, amelyeket minden lép a saját iskolájába és kultúrája érdekében behoz.”

„Egyenesen merényletnek tartom saját tanulóim szemszögéből szemben, hogy a héber nyelvű könyveket, amelyeket külföldön nyomtatnak és amelyekért külföldön kevesebb munkadíjat fizetnek és amelyeknek a papírossa a külföldön olcsóbb, még az elír iskolakönyv helyéget sem köthetnek fizetni, miáltal egy román tanuló egy könyvért éppen kétszer annyit kénytelen fizetni, mint egy zsidó.”

„Bukovinai város lakosságának 80 százaléka zsidó, akik Bukovina idecsatolásával román állampolgárokká lettek.

„Mindannyian, az iskolaügyekben, teljes egyenlőséget követelnek, amelyet nem is tagadnak meg tőlük: ellenkezőleg, a legmesszebbmenő vendégjogot élvezik. Amikor tehát az államnak kellene jogait velük szemben érvényesítenie, miért tagadjuk, hogy a héber szöveg nem román? (pentruce să nege că textual evreesc nu este românesc?)”

Azonban a legfelsőbb vámigazgatóság nem volt egy véleményen a különben kitűnő csernauti vámőnökkel és 70.641. számú rendeletével „mindaddig, amíg a vámtarifának szükség esetén való megváltoztatása meg nem történik, a szóbanforgó könyvek idegen és nem román nyelven nyomtatottaknak tekintendők.”

Ma művészi kivitelű fa-, vas- vagy rézbutorót, zongorát

akkor venni, ha
számlája az utat

Marosvásárhelyre és technika
szekely és réti

SZÉKELY ÉS RÉTI

SZÉKELY ÉS RÉTI BUTOROGYAR RÉSZV. TÁRS. Butorogyról
szekely és réti butorogyról itt szereshetők b.

Meghalt Teitelbaum máramarosszigeti főrabbi

Kisvárdal hível között agyvérzésben halt meg. Különvonaton szállítják Magyarországról Szigetre. Ma délután lesz a temetés

(Sighet-Máramarossziget, január 21. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kora reggeli órákban megdöbbentő hír futott végig Máramaros fővárosának utcáin. Mint a hegy tetejéről megindult maroknyi hó, amely utjában óriási lavinatömeggé erősödik, úgy futott szét a jelentés a szűk sikátorokba és egyenes főutakra, ahol rajongó hívők és nyakas ellenfelek ezrei tudták meg, hogy Cnaim Teitelbaum, az ország határain túl is híres szigeti főrabbi hirtelen meghalt. A váratlanul jött haláleset híre, amely a magyarországi Kisvárdáról hozott a táviró, néma megdöbbenést keltett nemcsak a szigeti zsidóság, de a más nemzetiségű lakosság köreiben is.

A távirat szűkszavuan azt jelentette, hogy Teitelbaum főrabbi ma hajnalban, félöt órakor agyvérzésben hirtelen meghalt. Reggel nyolcóra tájban érkezett meg a hír és a kora délelőtti órákban ennek hatása alatt annyira elváltozott a város megszokott külső képe, hogy Máramarosszigetre alig lehet ráismerni. A hívek, érdeklődők seregeket lepettek el a város utcáit és kisebb-nagyobb csoportokban fokozódott izgatottsággal, sápadt beletörődéssel és fanatikus megdöbbenéssel tárgyalták a nagyjelentőségű szomorú eseményt. Az üzletek egy része zárva maradt, azokban pedig, amelyek mégis kinyitottak, nyüzsgő emberek bujtak össze és szóra, megilletődve, jajveszékelték tovább a hírt: Teitelbaum főrabbi meghalt. Az imaházakban gyásznapra kétségbeeséssel jajult fel Teitelbaum főrabbi híveinek szája az ima. Sokan megszagatták ruháikat és bőjti önsanyargatást vállaltak magukra a gyász jeléül. A kávéházakban megtorpant a mindennapi kegyért való üzleti lármá és az emberek csendes megilletődéssel cserélték ki egymással a rabbi háza felől érkező újabb híreket.

A gyászoló ház

A családi házban, a Teitelbaum dinasztia ősi kuriájában halotti gyász lett az ur. A kiterjedt család tagjai sápadt arccal meredtek egymásra és nem akarják elbionni a táviratbánkettáról rájukmeredő rideg valóságát. Az elhunyt főrabbi néhány legbelső híve lesújtó szívvel szorong az elhagyott dolgozószobában. Senki sem szól, senki sem mozdul, nehogy megzavarják a fájdalomában összetört gyászolókat. Kint a ház előtt egyre növekedő tömeg morajlik. A forgalom is megakad. Maga a rendőr is megilletődötten nézi a gyászoló tömeget és kiesik a törvény által rászabott szerepéből. A járművek inkább kerülővel folytatják útjukat, hogy ne kelljen megbolygatniuk a százakra menő embermolyt. A szakállas, pájészes tömegben itt ott felbukkan egy pillanatra egy halinas hegyvidéki ruhán paraszt bémészködő alakja. Az áttörhetetlen lászó csoportosulás egy-egy pillanatra mégis szétválik és utat enged egy-egy érdeklődő határségi embernek. A házból kisurrantó híveket valósággal letépi, hogy valami újabb részletet tudjanak meg Teitelbaum főrabbi haláláról.

Dél felé a hitközségi irodáról érkezik újabb hír. Az elhunyt főrabbi földi maradványait délután 4 órakor különvonatra teszik Kisvárdán és úgy hozzák haza Szigetre. Híveiből és a hitközség reprezentáns tagjából nagyszámú csoport indult a gyászvonat elé. A féligméldig hivatalos jellegű küldöttség mellé rengetegen szegődnek utitársul, akik a határnál fogják be várni a vonatot. Újabb jelentések szerint a különvonat éjféltájban érkezik Szigetre és így a temetés pénteken délután fog megtörténni. Egyesek félremagyarázzák az újabb híreket és azt hiszik, hogy a halottszállító vonat már meg is érkezett és a temetés még ma délután lesz. Erre az üzletek nagyrészt hirtelen lezárják, óriási tömeg lepi el az utcákat, hogy alig lehet járni. Az ablakok, erkélyek és háztetők megtelnek kíváncsi emberekkel. Az utcákon és nyilvános helyiségekben öreg szakállas férfiak jajveszékének, hogy nemzeti csapás érte Izraelt.

Csakhamar kiderül a tévedés és a város lakosai nyugodtabb külsőt kap, de azért tovább zsidong, forr és morajlik. A hitközségi

iroda előtt is összeverődik egy nagyobb csoport, amely a legfantasztikusabb részletekkel informálja az újonnan érkezőket. A hitközség irodájához pedig egymásután érkeznek a részvétlívratok Magyarországból, Csehszlovákiából és a belföld minden részéből, ahol Teitelbaum főrabbinak hívei élnek.

A jelentések azt is közlik, hogy a temetésre rengetegen fognak Szigetre érkezni. Egyedül csak Magyarországból és Csehszlovákiából körülbelül háromezer résztvevőt várnak pénteken délutánra.

Teitelbaum főrabbi beteges ember volt ugyan, halála azonban váratlanul következett be. Vasárnap, amikor ottani híveinek látogatására Kisvárdára indult, nem érezte jól magát és bár hozzátartozói otthon akarták marasztalni, mégis elutazott. Allapota másnap egészen megjavult és tegnap este is még a legjobb hangulatban volt. A hajnali órákban azonban hirtelen agyvérzést kapott és pár pernyi szenvedés után meghalt. Feleségén és tizenkét gyermekén kívül kiterjedt rokonsága és híveinek nagy táborra gyászolja.

Ki lesz az új főrabbi?

Arról, hogy kit válasszanak meg Teitelbaum főrabbi utódjának, még nem történt döntés, de hívei többségének akaratára szerinte valószínűleg a veje lesz Máramarosszigeti új főrabbi. Van azonban egy tekintélyes csoport, amely a jelenleg Nagykárolyban működő Teitelbaum Jójlist, az elhunyt öccsét szeretné szigeti rabbivá választani és így nem lehetetlen, hogy a megüresedett stallum betöltése körül még heves harcok fognak lezajlani.

A Teitelbaum rabbi-család legmagasabbja őse a sátor-ljaujheji Móse Teitelbaum volt, aki a talnud udások előtt is nagy tekintélyben állott. „Hésiv Móse” című művét a halahikus responsum irodalomban ma is forrásmunkának tekintik. Móse Teitelbaum fia, reb Niszan lett a családból az első rabbi Máramarosszigeten. Őt követte Zalmen Léb Teitelbaum, az „Ávne Cedek” döntvénytár szerzője. Utána következett a most elhalálozott Chaim Hersch atyja, Cananja Jomtev Lipa Teitelbaum, a „Kidusat Jomtev” mű írója. Ő maga szintén jeles talmudista hírében állott, jesivát is tartott fenn, azonban sokoldalú elfoglaltsága és közéleti tevékenysége miatt a jesivának nem sok időt szentelhetett.

Még a magyar uralom idején az ortodox országos közügyekben minden alkalommal kihangsúlyozta konzervatív álláspontját. Minden új eszméramlatnak ellenségeként mutatkozott és a hagyomány megőrzését követelte egy saját hitközségében, valamint az ország ortodoxiájától. Nem egyszer voltak heves jelenetei az ortodox országos bizottság ülésein azok ellen, akik ugyan a hagyományt követelték, de melőzni kívánták a chaszidizmus tultengést a zsidó hitközségekben.

Magában a szigeti hitközségben is évek óta állandó harc középpontja volt az a hitéleti politika, amit a főrabbi, főleg azonban szűkebb környezete inangurált. Valósággal államférfiúi és diplomáciai tevékenységet kellett kifejtenie, hogy a két párt között az egyensúlyt megtartsa.

A cionisták elleni ellenszenvé is nem egyszer éles szembeszállásokat eredményezett, azonban az utóbbi időben állítólag engedett a tekintetben rideg felfogásából. Tavaly a Keren Hajsaszód akció embereit, élükön dr. Friedemann szíves készséggel fogadta és tőle telhetőleg támogatta is.

Megbetegedésének híre tegnap Kolozsvárra is eljutott. Glasner Akiba főrabbi sürgőnyt kapott Kisvárdáról a szigeti főrabbi hirtelen megbetegedéséről. A kolozsvári főrabbi már a délutáni imához elrendelte az ilyen esetben szokásos zoltárok elreccitálást és a nagybetegért előírt könyörgést.

Mint hogy Kolozsváron tudtak a szigeti főrabbi betegségéről, lapunkhoz óráról-órára jöttek érdeklődni hogyléte iránt. Halálának híre döbbenetes hatást keltett. Őg emberek könynyekbe törtek ki és a chéderekben megakadt a tanítás. Erdély városaiból még az éj folyamán többen Máramarosszigetre utaztak a temetésre.

Ford és Citroen

Zürich, január 21. Itt Svájcban, a reklám ismeretlen fogalom. Másképen áll azonban a helyzet a párisi és amerikai gyáraknál. Azok szakadatlanul harcolnak egymás ellen. Sőt már megindult a harc az amerikai Ford és az európai Citroen között is. Tudvalevő, hogy mind a két gyár óriási összegeket fordít reklámzásra. Harci szándékát először a Ford-gyár mutatta ki, amennyiben egy Párisból jövő híradást adott közre, amely a következő történetet mondja el:

— Egy kisfiú jó bizonyítvánnyal megy haza az iskolából. Apja öt frankot adományoz neki. A kisfiú először másfél frankért vesz magának cigarettát; hirtelen azonban az az ötlete támad, hogy megmaradt három és fél frank vagyonáért egy autót vesz és elhatározta, hogy ír Citroen bácsinak. A nagyhatalmu gyáros magához kéri a sajtó képviselőit is. Másnap délután Citroen ur beszélget az újságírókkal, bevezetik hozzá a gyereket:

— Te vagy az a gyerek, aki három és fél frankért autót akar venni? Rendben van. Add ide a pénzedet, azután lemehetsz a gyárba, kiválaszthatsz magadnak egy autót és én majd haza küldelek veled.

A mi kis hősünk elmegy, hogy kiválasszon magának egy autót.

— Félóra múlva nyílik az ajtó.

— Na, ficskám, — szólalt meg Citroen — kiválasztottál magadnak egy kocsit?

A kisfiú zavarában a fülét vakarja. Végre nekibátorodik:

— Citroen ur, — mondja — meggondoltam a dolgot. Kérem, adja vissza a három és fél frankomat és tartsa meg az autóját.

Citroen ur nem sokáig hagyja felelet nélkül a Ford-gyárnak ezt a kitalált történetét. Néhány nap múlva a következő történet jelent meg a párisi lapokban:

„Egy párisi ur 6000 frankért vett magának egy Ford autót. Néhány hónap múlva azonban gyorsan meg akar szabadulni kocsijától és ezért a következő hirdetést teszi közzé:

Azok, akik egy új Ford-kocsit, mely 400 kilométert futott le, teljesen ingyen akarnak, jelentkezzenek holnap délután 4 órakor a Concordia-téren, az obeliszk lábánál.

A Ford-autó gazdája pontosan 4-kor meg is érkezett a Concordia térre, azonban ott egyetlen ember sincsen.

Eppen visszaült autójába, hogy újra tovább álljon, mikor a Concordia-tér hirtelen megtelik autókkal. Vajjon mi történt?... A hirdetés meghozta az eredményt. Kétszáz Ford-autó tulajdonos olvasta a hirdetést és ugyanilyen módon akart Ford-kocsijától megszabadulni.

Ezek után azt hihetné az ember, hogy vége a harcnak, amely Ford és Citroen közt támadt. Mindazonáltal csak néhány napos fegyverszünet következett be. A „nagy“ Ford nem hagyta felelet nélkül Citroennek ezt a történetét és a következő anekdotát publikáltatta:

„Egy francia kereskedő Citroen-kocsiján Lyonból Párisba utazik. Azonban elindulása után motordefektust kap. Kétségbeesés, szitkozódás... Ekkor azonban egy gyönyörű Cadillac-kocsi érkezik a helyszínére. A benne ülő ur följánlja szolgálatait a Citroen-kocsi tulajdonosának. — Boldogan kötözi a kereskedő kocsiját a hatalmas Cadillac-hoz. Ilyen módon minden zavaró incidens nélkül meg is érkezik Párisba, ahol az előkelő idegen előzetes megbeszélés szerint a kis Citroen-kocsit az illető ur háza elé huzza. Mikor megérkeznek, a kereskedő boldogan száll ki és hálálkodva nyújtja át névjegyét a Cadillac tulajdonosának.

Az idegen szintén átadja névjegyét, majd betül hatalmas kocsijába és elrobog. A kereskedő meg a gázlámpa gyenge fényénél elképedve olvassa a névjegyen: André Citroen, Automobiles, Paris.“

Svájc most ezen mulat.

Zsák Ponyva
 Mindennemű célokra legelőnyösebben beszerezhető
Albala Izsó
 Timisoara
 Piata Traian No 10

Ausztria afrikai gyarmatokat kér, hogy szanálhassa magát

Más megoldást nem lát a munkanélküliség és a külkereskedelm csökkenésének megszüntetésére

(Bécs, január 21. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az évek óta szanálódó Ausztria sehogy sem bírta praválni. A népszövetségi ellenőrzéssel jó megalkodtatások ut n ennek a súlyos operáció tul esett országnak még ma is megoldhatatlan problémái vannak. Sorozatos csődök, mammoth vállalatok összeomlása, állami tisztviselői sztrájkok és tömeges munkáselevesés sok tarkítja az osztrák gazdasági élet szomorú történelmének lapjait. A sok leküzdhető nehézség és a helyzet kiátalansága igen komoly emberekben azt az eszmét érlelte meg, hogy Ausztriának valahol egy gyarmatot kellene kapnia, ahol főleg egyes embereit elhelyezheti és nyereségeit beszerezheti, mert ez a kettő főfeltevé'e annak, hogy ki tudjon lába'ni a mai káoszban.

A népszövetségi tanács 1925. szeptemberi ülésében Ausztria szanálásával kapcsolatban egy határozatot fogadott el, melynek alapja n Ch. Rist és W. T. Layton delegátusok megvizsgálták az osztrák helyzetet és azt jelentették Genfben, hogy az ország csak úgy tud talpraállni, ha a kivite'e megerősödik. Ez egyrészt a belső termelési feltételek megjavulásától, másrészt a szomszédállamok vámpolitikájától függ, amire minden reménység megvan.

Ezek a reménységek azonban nem váltak be. A munkanélküliek száma egyetlen hónap alatt 88 ezerrel szaporodott és állandóan növekedik. A kereskedelmi mérleg pedig a kivitel visszaeséséről tesz bizonyosságot, mert az érdekelt államok a népszövetség felszólítása ellenére sem hajlandók kedvezőbb feltételeket adni az osztrák államnak.

És így felvetődik a kérdés, hogy len találna-e a Népszövetség más módozatot Ausztria szanálására. De nem kedvezményes kiábrándulási kvótát Amerikába, vagy más hasonló intézkedést, amely ugyesem oldja meg a problémákat, hanem egy kis gyarmati mandátumot valahol, amiben ugyanis olyan gazdag a Népszövetség. Egy ilyen gyarmat a legrövidebb időn belül megoldaná a munkanélküliség és az exportnehézségek minden problémáját. Azt, hogy Ausztria képes lesz ezt a feladatot vállalni, senki sem vitathatja, hiszen egy szerény afrikai kolóniát könnyen tudna adminisztrálni 76 ezernyi képzett tisztviselőjével, amelyek és alkalmazkodó lakossága pedig, mely odatelepedne, csakhamar feliragztatná a gyarmatot, amely új elhelyezkedési piacul szolgálna az osztrák iparnak.

Megtagadhatja-e a Népszövetség, vagyis inkább az ilyen gyarmattal rendelkező hatalmak azt, hogy Ausztria is kapjon egy darab földet Afrikában? — kérdik a terv hívei, akik ezt a kérdést a Népszövetséghez is akarják intézni. Mert a felelet fogja megmutatni, mennyire komolyan veszik Genfben a szanálást. Katonai és politikai aggályok aligha merülhetnek fel itt, hiszen jelentéktelen területű mandátumról van szó.

Az érdekes tervnek hír szerint egyre több híve van és már komoly politikai körökben is foglalkoznak azzal a gondolattal, hogy ezt a kívánságát a Népszövetség elé terjesszék.

Egy amerikai mérnök tejes pompájában építi fel Salamon templomát

A filadelfiai világiállitás szenzációja

(Philadelphia, január 21. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ami az 1889-iki párisi világiállításon az Eiffel-torony volt olyan, vagy talán még szenzációsabb kluja lesz a jövő évi filadelfiai világiállításnak Salamon király temploma. Egy John Wesley Kelchner nevű hollandi származású fiatal építésznek támadt az az ötlete, hogy felépíti Salamon király templomát. Kelchnernek az impulzust egy vízió adta meg, amelyet még tizenégy éves korában élt át. Magaelőtt látta akkor Salamon királynak aranytól és ezüsttől ragyogó templomát s attól a perctől kezdve buzgón tanulmányozta a Szentírást, különösen ennek Salamon és David királyokra vonatkozó részét. A filadelfiai Salamon-templom felépítéséhez nem lesz szükség szövevényes munkásra és a munka nem is fog tartani hét esztendeig, amint azt a bibiában olvassuk, mert a tervezője a modern technika segítségéve. 1926 június 1-ére teljesen be akarja fejezni a művet, ugyhogy azon a napon, a kiállítás megnyitása alkalmával már úgy, mint néhány ezer évvel eze őtt Jeruzsálemben, papok harmoniai és a leviták éneke fogja üdvözölni a látogatókat.

Salamon jeruzsálemi temploma, a kutatók szerint, terraszokon épült, amelyek a Moria-hegy körül emelkedtek. A hegy csúcán volt a nagykapu, amelyen át beléptek a legszentebb szentélybe. A templom belső udvara valószínűleg a második terraszon volt, oszlopos folyosó övezte és teljesen be volt földve. Cédrusgerendák voltak a földel tartói, maga a földel pedig alabástromból készült. A templomot, ugyszintén Salamon király palotáját, amely magába foglalta a saját rezidenciáját, azonkívül a libanoni erdezlakot, a királyi palotáját, az oszlopos portálét és még más épületeket, hatalmas fal vette körül, amely a hegy lábánál kezdődött.

A filadelfiai Salamon-templom az egész palotakomplexumot is magába fogja foglalni. A nagy torony, a Ziggurat, amely visszatérő momentum a szemita nép régebbi vallási architektúrájában, fehér színben, dus aranyozással fog tündökölni. A főkapu át lehet majd bejutni a templom belső udvarába, amelyet háromszoros aranydíszű és vörös oszlopor fog szegélyezni. Ezek mögött lesznek a templomi szolgák szobái. Az előtérben emelkedik a főoltár, amely husz réf hosszú, husz réf széles és ugyanolyan magas lesz. Ez a dimenzió körül belül negyvenlábnak felel meg. Az oltár tiszta rézből fog készülni. A szentély falai, ugyszintén boltozatos tetőzete arannyal lesz díszítve, amelyet egyiptomi motívumok fognak tarkítani. A tervező

ezt azzal indokolja, hogy Salamon király egyik felesége a fáraó leánya volt és Salamon király igyekezett a fáraó udvartartását utánozni. A legszentebb szentélyben lesz a frigyláda, amelyet biborvörös függőy takar le a nézők elől. Két hatalmas méretű, aranyozott kerub fogja a függőnyöket őrizni.

A tervező építész nem tagadja meg amerikai mivoltát, mert a templom felépítésével egyidejűleg másik szenzációra is gondol: a templom elpusztítására. Ebből a célból csövezeteket fog beleépíteni a falba, amely mindentüvé el fog ágazni s amelynek révén negyszerű, veszélytelen látványosságban lesz része a közönségnek. Néhány pillat alatt gáz- és füstfelhőbe lehet borítani az egész épületkolosszust ugyhogy olyan lesz az illúzió, mintha romtadólt volna, de az egész látványosság csak néhány percig fog tartani s azután ismét teljes pompájában fog ragyogni Salamon temploma. Az egész épületkolosszust masszív módon építik, mert azt akarják, hogy legalább huszonöt esztendeig fennálljon.

* Olvassa el az Uj Kelet könyvostálya mai hirdetését.

Uj földet a fák ujevéré!

A Keren Kajemet Chamisa aszar bisvát akciója

Szeptember 15-én van Erec Jiszráélben a tavasz rügyfakasztó ünnepe. Ilyenkor a galutban kétezer év óta gondolunk Erec Jiszráélre, a régi tejjel-mézszel folyó Kanaánra, ahol utóljára volt boldog a zsidó. Az ünnep apáról-fiúra öröklődött, a szeretet, az ország iránti rajongás elmélyült s a szivekbe beköltözött lassanként a zsidó nemzet Chamisa aszar bisvátja. Az évezredek emlékeztetése, meghozta a tennivágyást, a lenniakarást és Erec Jiszráél gyümölcsének év-ről-évre való élvezése megérlelte a szivekben a vágyat, ott élni, ahol őseink hajdanán és ott élvezni a föld gyümölcsét, ahol szülpapáink 2000 év előtt élvezték.

Eddig csak emlékeztünk a mi országunkra ezen a napon, most tettekkkel is teszünk megújulásért. Eddig idegen országbeli déligyümölcsökkel ünnepeltük meg a Chamisa aszar bisvátot, ma K. K. L. palesztinai gyümölcsöt hozott a palesztinai föld első terméséből és azt küldi szét az ország minden részébe. Az ország gyümölcse pedig eszünkbe juttatja az elért eredményeket és arra ösztönöz, hogy tovább dolgozzunk az újabb földvásárlásokért. Tennünk kell ma Erec Jiszráélért az eddigi emlékezés helyett, tennünk kell, mert jaj volna annak a nemzetnek, amelynek csak multja van és a multon elmerengve, jelenjét és jövőjét tagadná meg. Jaj százszor jaj volna annak a generációnak, amely csak utód és nem tud ős lenni.

Az emlékezés szép ünnepe már összekapcsolódik a cselekvés akaratával, melynek lennielétől egy ország nagyságának, életképes ségének és jövődjének kell megteremtődnie. A galut régebbi, vigasztalan éveiben a fák ünnepének emlékeztetőre idegen országok gyümölcsét adtuk-gyermekeink kezébe, hogy e kopár, szótalan, idegen szimbólumokon át emlékeztessük őket egy pompás multra, melyben az ősi haza nekünk és csak nekünk termette gyümölcsét.

A dicsőséges mult gazdagsága ma már közelebb érkezett a jelenhez: az ősi föld zsidó kezek és zsidó föld által megtermesztett gyümölcsöt küldte hozzánk. A Keren Kajemet központi irodájában palesztinai mandula-garmadák várják, hogy a fák ünnepén lelkes zsidó kezek magukhoz váltsák őket. Szent és könnyű váltságdíj az: nemcsak a Föld ujjiáépítéséhez járul hozzá, hanem egy darab ujjátámadt multat, a zsidó kezek által megfijított föld üzenetét is közvetíti.

A gyümölcsöt termő fa a termékenység, az örök, megfijodó élet szimbóluma volt minden népeknek. A palesztinai mandulaszemek emlékeztessenek bennünket a zsidó nép örök élet erejére, melyet a világ megtermékenyítésének, a zsidó megváltásának szolgálatába kell állítanunk. Vallási érzés és kötelesség ölelkezzen egybe a fák szent ünnepén, az emlékezés és remény napján, nyiljanak, táruljanak meg a szivek az öröme és táruljanak a kezek adakozásra, hogy az emlékezés ünnepe majdan az ősi földön legyen a boldog élet valósága!

Európai Egyesült-Államok

A Richard Condenshowe kalergi szerkesztésében megjelenő „Páneurópa“ című folyóirat legutóbbi száma néhány rendkívül érdekes választ közöl a folyóirat ama kérdésére, vajjon szükséges és lehetséges-e az Európai Egyesült Államok megalkotása. A beérkezett válaszok közül az alábbiakat adjuk:

Lujo Brentano
s világhírű német nemzetgazdász

„Az Európai Egyesült Államok megalkotása szükségesé válik, ha Európa meg akarja tartani a civilizált Amerikával és az újraéledő Ázsiával szemben viselt vezető szerepét.

Megalkotása azonban csak úgy válik lehetségessé, ha megszűnik az a felfogás, hogy valamely nép elnyeri egy másik nép elnyomásából áll. Ez a felfogás végzetesen jut kifejezésre a versaillesi, saintgermaini és trianoni szerződésben. Amíg ezek a szerződések érvényben vannak, az Európai Egyesült Államok megalkotása nem lehetséges.“

(Chiemsee)

Romain Rolland

„Az Európai Egyesült Államok megalkotását nem tartom szükségesnek. Az időpont, amelyben ezt meg lehetett volna csinálni, elmúlt. A jelen pillanatban és a kormányok és nemzetek mostani mentalitásánál az Európai Egyesült Államok nem jelentene egyebet, mint egy véd- és daceszövetséget, egy ultranacionalizmust és egy gyilkos harcbaállást a többi világ részére, így elsősorban a legközelebb fekvő Oroszország és Ázsia ellen. Én éppen ellenkezőleg Európa és Ázsia szellemi és politikai életének elvegyítését kívánom. Az Unio, amelyet én akarok és amelyért dolgozom: az egész világ szabad szellemének Unioja.“

(Montreux.)

Arthur Schnitzler

„Az Európai Egyesült Államok megalkotását a jelenlegi világkonstellációban a legelőrevezetőbb elhárító mozdulatnak tartom egy új világháború ellen. Az Európai Egyesült Államok megalkotását lehetségesnek tartom abban a pillanatban, mielőtt a jézán értelem internacionáléja megszakad.“

(Bécs.)

Fritz von Unruh

„Az Európai Egyesült Államok szükségességét az évszázadokon keresztül nemzeti különérdekekért le-mészáralt katonák bizonyítják. Ha lehetséges volt az, hogy katonák fegyverrel a kezükben, a drótkerítésekkel keresztül, bajtársi kezét nyújtottak ellenséges harcosoknak — miért nem nyújthatnák a kezüket egymásnak a hatalom urai a zoldasztalnál?“

(Pontrefino.)

Franz Werfel

„Az európai nemzetek gazdasági és társadalmi bajai tulajdonképpen nem egyebek, mint az Európai Egyesült Államok ezülségi fájdalmai.

Ha a nacionalizmus korszaka majd lejárja magát — lehetségesnek tartom az Európai Egyesült-Államokat. A nacionalizmus nem egyéb, mint a materializmus egyik kiéleli formája, amely egyttal a régi Történelem utolsó fázisát jelenti. Az a meggyőződés, hogy a nacionalizmus — utolsó volt vonaglik... Az új isten már valahol ott alszik a bordájában. Ez nem valami jámbor hit, ez belátás a történelemben.“

(Breitenstein.)

Interpellációs nap a kamarában

Bratlanu március 15-re ígéri a kormány lemondását. A pénzügyminiszter politikai misszióval is tartózkodott Párisban

(Bucuresti-Bukarest, január 21. Az Uj Kelet tudósítójától.) Mint ismeretes, Bratlanu Jonel kormányralépésekor is azóta és több ízben kijelentette, hogy csak az új választójogi törvény megszavazása után adja át a helyét. A választójogi reformtervezet most van a parlament szekciói előtt és így az ellenzék joggal reméli, hogy rövidesen ő kerül uralomra. Mégis az esetleges kormányváltásról még mindig ellentétes hírek vannak forgalomban. A kormány egyik tagja kijelentette, hogy Bratlanu Jonel az egyik legutóbbi minisztertanácson olyan nyilatkozatot tett, hogy március 15-én, a parlament mandátumának lejártá napján, benyújtja a kabinet lemondását, annál is inkább, mert nem látja szükségesnek, a jelenlegi parlament életének meghosszabbítását. Felkérte összes miniszter kollégáit, hogy ezen időig készítsék el összes javaslatukat.

Ezzel a hírrel kapcsolatban, illetékes helyen közlik, hogy Bratlanu Jonel nem jőszántából teszi ezt a lépést, hanem a király egyenes kivárságára. A kormányutódlás kérdésében ezáltal a király nem a Bratlanu Jonel által ajánlott megoldást fogja alkalmazni, hanem a helyzetnek megfelelő intézkedést fog tenni.

Titulescu nem vállal kormányelnökséget

Hasonló értelemben írt még tegnap délután az ellenzéki „Lupta“ is, mely a pénzügyminiszter külföldi utjával kapcsolatban úgy tudja, hogy Bratlanu Vintilának párisi tartózkodása nemcsak pénzügyi, de politikai jellegű is. A miniszternek felhatalmazása volt ugyanis arra, hogy felajánlja Titulescunak a kormányutódlást. Mellette még Ormolanak is fontos megbízatása volna a jövő kormányban. Jólinformált körök úgy tudják, hogy Titulescu nem vállalkozik a kormány átvételére. Ez a vezér azonban még függő kérdés, mert a holnap bazaaréző pénzügyminiszter csak a szombati minisztertanácson fog beszámolni párisi utjának eredményéről.

Meghosszabbítják a parlament mandátumát

Ezzel szemben az „Adeverul“ és a „Lupta“ ma délutáni számaikban azt a szenzációs hírt közlik, hogy a kormány a jelenlegi parlament mandátumát meghosszabbítja 1927 március 28-áig. Erre neki az alkotmány 138. cikkében szabta ad felhatalmazást, mely szerint az alkotmányt megszavazó kamara nemzetgyűlésnek tekintendő és a jelenlegi kamara mandátuma az alkotmány megszavazása napjától, tehát 1923 március 28-ától számítódik. Ezek a közlemények óriási feltűnést keltettek, mert a parlament mandátumának meghosszabbítása egyttal a liberális kormány maradását is jelenti.

A kamarában a szekciók állandóan tárgyalják a választójogi javaslatot. Széleskörű diskussziók voltak, különösen a választások módszerét illetően. A kamara ma interpellációs napot tart. Bardos parasztpárti szóváteszi a prahovai prefektus visszaváteleit. Az interpellációra Tatarescu fog válaszolni.

Lascu Demeter interpellációja a frankhamisítás ügyében

A kamara ma délutáni ülését élénk érdeklődés mellett Orleanu nyitotta meg. Napirend előtt Lascu Demeter hosszabb interpellációt intéz a kormányhoz az erdélyi irredenta propaganda ügyében, valamint a budapesti frankhamisítás kérdésében. Közben a „Brassai Lapok“ egyik legutóbbi száma, amelyben Villányi bukaresti magyar követnek egy interjúja jelent meg az árvízkatasztrófiával kapcsolatban és kérdi a kormányt, hogyan tarthat ilyen közleményt romániai lap részéről? Kéri a Háztól a sürgősség megszavazását. Duca külügyminiszter kijelenti, hogy a válaszadás jogát fentarja magának.

Ujra inzultáltak egy újságról

Mihalache szóváteszi, hogy a napokban Muntet, az „Aurora“ című lap szerkesztőjét súlyosan inzultáltak egy cikkkel kapcsolatban. Tiltakozik az ilyen támadások ellen és kéri a kormányt, hasson oda, hogy ehhez hasonló incidensek ne fordulhassanak elő.

Hangos tiltakozás az ellenzék oldalán.) Chirculescu, aki a beteg Marzescu helyett ideiglenesen az igazságügyminiszteri tárcát is el látja, kijelenti, hogy mint igazságügyminiszter megteszi a szükséges intézkedéseket. De szükségesnek tartja leszögezni, hogy az, aki Manolescu Strunge megtámadását helyeselni tudta, annak nincsen erkölcsi joga ahhoz, hogy ilyen támadásokat szóvá tegyen.

Mihalache és Lupu: Hihetetlen.

Mihalache replikájában kifejti, hogy a miniszter, ahelyett, hogy elítélné az inzultust, helyeselt azt. Nem igaz, hogy helyeselte Manolescu megtámadását.

Chirculescu ismét kijelenti, hogy a kormány elítéli az inzultust és megteszi a szükséges lépéseket, hogy a bűnösök elvegyék méltó büntetésüket.

Az erdélyi erdőki-sajátítások

Áttérnek a napirendre és Victor Moldoveanu az erdélyi mókok ügyében interpellál. Folytatja december 5-én megkezdett beszédét és kéri, hogy adják ki neki a Bánffy, Urmánczy és Tischler-féle erdők ki-sajátításáról szóló aktákat, valamint az erdőigazgatóság referátumát.

Bárdos parasztpárti a prahovai prefektus visszaváteleit teszi szóvá, kijelenti, hogy a prefektus illegitim módon házat vett magának és egy diákokthon részére vásárolt háznál pénzt keresett.

Tatarescu válaszában kijelenti, hogy nem felelnek meg a valóságnak Bárdos állításai. A prefektus a kormány teljes bizalmát bírja. Bárdos nincsen megelégedve a válasszal.

Az operai sztrájk ügye

Joanitzescu következik, hogy az Opera-sztrájk ügyében elmondja interpellációját és hogy jelentést tegyen a parlamenti bizottság vizsgálatáról. Az ellenzék azonban az ülést berekeszti és az interpellációt

1926 január 22

at kör,
ft
reskedelem

m hajlandók kedve-
államnak.
hogy ten talánna-e
usztria esanálására.
lasi kvótát Ameri-
lést, amely ugyesen
a egy bis gyarnati
is olyan gazdag
at a legrovidebb
kanaküliség és az
náját. Azt, hogy
ot: váll-lai, snki
y afrikai koloniát
y ezernyi lépitett
mazkodó lakossága
amar fel iragcztat-
helyezkedési piacul

ég, vagyis inkább
atalmak azt, hogy
földet Afrikában?
ezt a kérdést a
i. Mert a felelet
olyan veszik Genf-
kai aggályok aligha
ntéktelen területü

nt egyre több hiva
ókben is foglalkoz-
a kivárságát a

plomát

on király egyik
és Salamon ki-
artását utánozni.
frigyláda, ame-
a nézik elől. Két
fogja a függő-

dja meg amerikai
sével egyidejűleg
plom elpusztítá-
fog beleépíteni a
gazni s amelynek
ányosságban lesz
arat alatt gáz- és
épületkolosszust
bintha romtadölt
sak néhány percig
pompájában fog
gész épületkolosz-
azt akarják, hogy
álljon.

barisnyak,
torrasa

zám

nyvosztálya mai

Ócskából új ruhája lesz, ha Czinknél festet, tisztított

a legközelebbi ülésre halasztja. Joánizescu tudva-levőleg a miniszteri bizottság jelentésében bizonyos szabálytalanságokat állapít meg és követeli az összes elbocsátott tagok visszavételét. Egy bizottság megalkotását, amely bizottságban a kultuszminisztérium, a színészek és a zeneszerzők vannak képviselve, a külföldi tagok felvételére. Ennek a bizottságnak fegyelmi hatáskört is kérnek. Követeli továbbá, hogy az Opera nemzeti érdekének szempontjából vegyék el az Operát a jelenlegi koncesszionáriustól és vegyék azt állami kezelésbe.

A szenátus ülésén Lepadatu benyújtja az 1926.

Teljes beismerésben vannak a Kolozsváron elfogott nemzetközi betörőtársaság tagjai

A két Somrádi-testvér nemrég szökött meg az illavai fegyházból. Egyik társukat Munkácson agyonlőtték

(Cluj-Kolozsár, január 21. Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnap számunkban részletesen beszámoltunk a kolozsvári rendőrség által lefoglalt nemzetközi betörőtársaság viselt dolgairól. A betörőtársaság harmadik tagjának a szintén hurokra került Weisz Manónak a kihallgatását tegnap a késő esti órákban kezdte meg Draghiciu bűnügyi kapitány. Weisz a kihallgatás elején tagadni próbált, de később a keresztkérdések súlya alatt megtört és vallani kezdett. Vallomása szerint tavaly szeptemberben ismerkedett meg betörőtársaival, akik pár héttel ezelőtt rengeteg idegenvalutával és tömredék ékszerrel érkeztek meg Csehszlovákiából. Reá bízta az ékszerek értékesítését, valamint a rengeteg idegenvaluta átváltását lejre és dollárra. A dollárokat azért volt szükségük, mert elhatározták, hogy csak a kedvező alkalmat várják és közösen kiszöknek Amerikába. Amikor Weisz látta, hogy társait elfogták, magához vett minden pénzt és egyedül akart Amerikába szökni. Weisz bevallotta, hogy a dollárokat ötven és százas címletekben egy bőrönd belsőbe varrta be. Ezt a bőröndöt egy Klerman Jakab nevű ügynöknel helyezte el.

Éjjel 11 órakor Draghiciu bűnügyi kapitány és Cotz Jonel subkomiszár elvezették Weisz Manót Klerman lakására, aki természetesen azonnal átadta a kérdéses bőröndöt, amelynek belsőtől oltóval felvágva, abból kerek ötezer dollár került elő. A dollárokat kis csomagokba voltak összekötve, amelyeket azonnal a rendőrségre vittek, ahol ma delelőtt vették

Az állatok öngyilkossága

A modern tudomány egyik legérdekesebb ága az, amely az állatvilág életével és társadalmi berendezkedésével foglalkozik. Tudjuk, hogy a hangyáknak bámulatos fejlettségű szociális életük van, ami arra a feltevésre adhat alkalmat, hogy ezek az apró lények is gondolkodnak. Még feltűnőbb ez a lehetőség a legszűkebb környezetünkben élő háziállatainknál. A kutya okosságáról a legszebb példák tesznek tanúságot. A tudományos világ természetesen megoszlik erre vonatkozó véleményében. Egyesek pusztán ösztönnek mondják az állatoknak ezt a képességét.

Van azonban egy tekintélyes csoport, amely azt a felfogást vallja, hogy az állatoknak is bizonyos mértékben megvan a gondolkodó képességük. Ennek az álláspontnak az igazolására felhozzák, hogy a kutya neuraszténiában szenved, ami gyakran öngyilkosságra kergeti. Az antwerpeni állatkert gorillája nősenyének elvesztése fölötti bánatában éhségsztrájkba lépett és meghalt. Montaigne híres Essais című művében egy kutyáról ír, amely máglyára ugrott, hogy együtt halhasson meg a gazdájával. Egy rochesteri gazdag magánzó kutyáját megfigyelés alá vették, mert vesztetnek hitték. A megfigyelés következtében a kutya valószínűleg kedélybeteg lett és egy örízetlen pillanatban megszökött. Gazdájának egy barátjánál huzódott meg a padláson és minthogy látta, hogy a gazdája nem kereseti, elkezdte nekiment a Medway folyónak és vízbeülte magát.

Flammarionnak, a híres csillagásznak a felesége meséli, hogy maga is szemtanúja volt egy olyan esetnek, amely feltétlenül igazolja, hogy a kutya gondolkodik. A belgiumi Amiens mellett meghalt egy ismerőse. A halott kutyáját a temetés idején elzárták, mert bizonyított

évi kontingens behívásáról szóló javaslatot. Ezután igazolták a legtöbb megválasztott szenátorok mandátumát. Ezzel az ülés véget ért.

Ezután összeült a szenátus kultuszbizottsága, amelynek elnöke Miron Christea patriarcha, helyettese Pangrati, titkárja Stefan Pop, tagjai Balan erdélyi, Vortoleneu regáti püspökök, Borzea fogarasi esperes, Popovici, dr. Rakovitzu kolozsvári egyetemi tanár és Schullerusz szász képviselő. A magyar egyházak püspökei nincsenek jelen és nem tudtak közülük egyet se a bizottságba beválasztani. A bizottság zárt ülést tart.

fel a jegyzőkönyvet. Tekintettel arra, hogy a pénz legnagyobb részét egy Munkács melletti fátelpről rabolák a betörők, a rendőrség értesítette a kolozsvári csehszlovák konzult, aki a déli órákban személyesen meg is jelent a rendőrségen.

A mai kihallgatások folyamán a másik két betörő, Somrádi Ferenc és János, akik testvérek, előadták, hogy pár hónappal ezelőtt szököttek meg az illavai fegyházból. Előbb Magyarországon bujkáltak, majd Bécsben egy nagy nemzetközi betörőtársaságnak lettek a tagjai. Bécsből Csehszlovákiába mentek át, ahol egyremásra követték el a legvakmerőbb betöréseket. Munkácson egy egyszerű platinafuróval és egyéb modern betörőszerszámmal felszerelve, a Sulvay-féle favállalat páncélzsekrényét törték fel, ahonnan 260 000 csehekronát és tizenegy zsák ezüstpénzt emeltek el. Egyik társukat a menekülés alkalmával lelőtték a csendőrök, akik a betörést észrevették. Ők átmenekültek Romániába és itt újabb hamis igazolványokat szereztek maguknak.

Draghiciu bűnügyi kapitány ma egész napon át folytatta a betörők kihallgatását. Csak az ő fáradságtalan erélyének köszönhető, hogy a rendőrség ilyen hamar tisztá képet teremtett a rejtélyes bűnügyben. Rajta kívül még Cotz Jonel subkomiszár és Darsan detektív szereztek nagy érdemeket a sikeres nyomozásban. A kihallgatások még folynak és befejezésük után az elfogott betörőket az ügyészséghez fogják átkísérni.

san üvöltött. Amikor a halotti menet elindult a templom felé, a kutya nekiugrott a szoba ablakának, betörte és vonitva rohant a koporsó után egészen a sírig. Négy napig maradt a temetőben, ahol éhenhalt.

Újabb kutatások azt bizonyítják, hogy a macska is képes hasonló öntudatos elhatározásokra. Maurice Barrés, a tavaly elhunyt kiváló francia író nagyon szerette az állatokat. Társaságban gyakran mesélte el igaz megrendüléssel egy fehér angora macska szomorú sorsát. Az író egyszer nagyon ideges volt és a lábánál doromboló macskával gorombán bánt. Erre az állat az ablakon keresztül levette magát a harmadik emeletről és szörnyet halt. Hasonló életvégső hajlandóságot tapasztaltak a lovaknál is. Az idomított vadállatok körében sem ritka a bushomorsággal járó öngyilkosság. A szabadság utáni vágy épügi megöli őket, mint az embert. A legfeltűnőbb mégis a skorpió öngyilkossága. Erre vonatkozólag érdekes kísérletet végzett egy olasz tudós. Az állatot körülvette szalmával, gyaluforgáccsal és ezt az anyagot felgyújtotta, hogy a skorpió ne tudjon menekülni. Az állat erre mérges fulánkját önmaga ellen fordította és habozás nélkül átharapta saját testét.

Ezek a példák azt bizonyítják, hogy az állatok öngyilkossága mégsem lehet pusztán ösztönösség. Az állatok pszichológiájának megismerése terén még sok feladat vár a tudományra.

— **Kisiklott a bukarest—konstancai gyors.** Bukarestből jelentik: A bukarest—konstancai gyorsvonat Fetiut állomásán kisiklott. Hét személyes kocsik között a vágányok közül. Az utasok között óriási konszernáció keletkezett. Szerencsére az utasoknak nem történt különösebb bajuk, mindössze néhányan szenvedtek kisebb horzsolásokat. A kisiklást sántörés okozta.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bászféli népi szék napilapja
Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marlon Ernő
Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
Az Uj Kelet cikkeinek utánneműsítést csak a szerkesztőség engedélyével engedjék meg.

A mai naptár

Péntek
5886. 86bát 8.
1926 január 22

— **Ma érkeztek haza Miklós herceg.** Bukarestből jelentik: A holnapi Orient expresszrel Bukarestbe érkezik Londonból Miklós királyi herceg. A volt trónörökös öccse véglegesen az országban marad.

— **Angol-görög szerződés Törökország ellen.** Párisi jelentés szerint a „Chicago Tribune” arról tud, hogy Anglia és Görögország között szerződés jött létre. A szerződés Törökország ellen irányul.

— **A Zsidó Nemzeti Szövetség harmadik vitaestélye.** Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség kolozsvári helyi csoportjának harmadik vitaestélye január 23-án, szombaton este 8 órai kezdettel tartja meg a Ferdinánd király uti zsidó iskolában. Az előadó dr. Marton Ernő lesz, aki „A közelkelet politikai problémái” címen fogja ismertetni a keleti politika sokáig mechanizmusát, a keleti népek feltámadó nemzeti mozgalmát és az ennek keretében elhelyezkedő új zsidó nemzeti otthonát. Az előadást vita fogja követni. Az előadásra a belépés díjtalan. Minthogy a vezetőség külön meghívókat nem bocsátott ki, ezután hívja meg a vitaestélyre a zsidó problémák iránt érdeklődőket.

— **Klein Élijáhu halmi főrabbi halála.** Tudósítónk jelenti: A napokban hunyt el nyolcvan éves korában Klein Élijáhu, a halmi hitközség évtizedeken át volt főrabija. Az elhunyt, aki nagy talmudtudós volt, már két év óta nem folytatott aktív működést, hanem fia, a nagyváradi dáján látta el a hivatali teendőket. Temetése óriási részvét mellett folyt le.

— **Három év helyett egy hónap.** A kolozsvári VI. hadtest hadbírósa ma delelőtt tárgyalta Manzat Ilie G. pionir ezredbeli katona ügyét, aki sorozatos lopásokkal volt vádolva. Manzat tavaly novemberben négy társával együtt mulatót Gyulafehérváron egy korszmában és egy ottlevő civiltől ötszáz lejt emeltek el. Désen egy vasuti kocsiából kukoricát, Apahidán pedig egy rudkötő láncot és szalmát loptak a lovak részére. Manzat mindent beismer, de azzal védekezett, hogy a szakaszvezető bizta meg őket. Dr. Dunca védő kérte a hadbíró-ságot, hogy Manzat Ilie-t ne ítélje szigorúan, mert csak egyszerű lopásról van szó és védelem mintabépe a kötelességtudó katonának. Az ügynek az az érdekessége, hogy Manzat Ilie-t távollétében már elítélte a hadbírósg háromévi börtönre. A mai tárgyaláson a hadbírósg helyet adva a védő érvelésének, a katona büntetését három évről egy hónapra szállította le.

— **A berlini katasztrófa.** Az Uj Kelet megemlékezett a berlini gázrobbanásról. A katasztrófa sokkal nagyobb arányú volt, mint amilyennek a baleset első pillanataiban látszott. A mentők és tüzoltók vállvetett munkával dolgozva kiástak a romok alól eddig 12 helottat. Két asszony és egy gyermek hollétéről nem tudnak, minden valószínűség szerint a ház romjai alatt fekszenek. A közkörházakban huszonöt sebesültet helyeztek el, akik már túl vannak a veszélyen. A vizsgálat folyamán a ház fundamentumai több helyen hatalmas repedéseket talált a hatósági bizottság. A repedések a pincéből a negyedik emeletig húzódtak. A további kutatást be kellett szüntetni, mert attól tartottak, hogy minden pillanatban beomlik a ház egyik tűzfala. A lakók elmondották, hogy hetek óta nehéz gázzagot érezték a házban és a környéken, azonban senkinek eszébe nem jutott az esetet a gázgyári központhoz bejelenteni.

— **A kónológusa.** Bukarestben tudvalevőleg jának fia elbuzog, hogy ismét vizbizottságot delegáljon Fodor Akik azonban fegyelmet kért tárgyalni az új fegyelmi bizottság kiegészítését.

— **Atmerescu pártjának** ghilomanisták ferenciák elimogoldást tart, a marghgozat diszelnótábornok utasigy elégteltelták minden a

— **Teljes** lisok kívánsutóbbi miniszterdélyi liberáliolianu fogta a is azon a vélekedőknek kívákülönbén a páBratianu Jonel

— **A tem** a tárgyalás igazságügymimészvári táblámegtartani a utánra csupátemesvári tábfebruár 1 énrendszer marfognak kapni

— **Lakás** tisztviselők CFR új igazgérkezletén elbukaresti vasutnak építeni. kezdik.

— **Helyre** rongált vasu A hóviharek sikerült a vastgalmat normalperces késéssel tor. A hóvihok ztak nagy szünetel. Jelenállomáson.

— **Három** tisztviselői tik: A kormbank megalaklesz az alaptó kívül a Bancviselve lesz. napokban me tek köztisztvi

— **Maros** reskedő helyi kézműpesszívával aktívák 400 károlyban Ke e-ödeljárás 600 ezer, akt

— **Uj lu** ban. Londontben az évben bányaparnak harmincmillió Churchill pénzü tározta a köveadó, főlag löve bilokra, bundá adók nem fed területén tervb

Szöv

A konstancai érettségi vizsgák epilógusa. Bukarestből jelentik: Az elmúlt év júniusában tudvalevőleg a konstancai gimnázium igazgatójának fia elbukott a bakkalaureatusi vizsgán és hogy ismét vizsgázhasson, két hétre reá egy újabb bizottságot delegált a minisztérium. Ebbe a bizottságba Fodor Alexandru és Toma is delegálva lettek, akik azonban megtagadták a vizsgáztatást, sőt fegyelmet kértek az igazgató ellen. Ma kezdte tárgyalni az ügyet a közoktatásügyi minisztérium fegyelmi bizottsága, amely elrendelte a vizsgálat kiegészítését.

Átmenetileg elsimult a válság Averescu pártjában. Bukarestből jelentik: A marxhilomanisták és az Averescu-párt közötti differenciák eliminálására sikerült egy átmeneti megoldást találni. Meisner, volt pénzügyminiszter, a marxhilomanisták vezérének a brailai tiszoratózistáknakévé választották meg Averescu tábornok utasítása alapján. Az elégedetlenkedők így elégtételt nyertek és időlegesen visszavonták minden akciójukat.

Teljesíteni fogják az erdélyi liberálisok kívánságait. Bukarestből jelentik: A legutóbbi minisztertanács szóbakerült az elégedetlen erdélyi liberálisok ügye is, akiknek különösen Vaitolanu fogta a pártját. Alexandru Constantinescu is azon a véleményen volt, hogy az elégedetlenkedőknek kívánságait részben teljesíteni kell, mert különben a párt erdélyi szervezetei megszűnnek. Bratianu Ionel megígérte a vizsgálatot.

A temesvári táblán is visszaállították a tárgyalásokat. Bukarestből jelentik: Az igazságügyminiszter táviratilag értesítette a temesvári táblát, hogy a táblán is délelőtt kell megtartani a nyilvános tárgyalásokat és délutánra csupán a tanácsülések maradjanak. A temesvári tábla elnöke az új rendelkezést csak február 1-én lépteti életbe, addig csak a régi rendszer marad életben. Hasonló rendelkezést fognak kapni a többi táblák is.

Lakást építenek a kolozsvári CFR tisztviselők számára. Bukarestből jelentik: A CFR új igazgatótanácsa ma délelőtti szokásos heti értekezletén elhatározta, hogy a kolozsvári, jassói és bukaresti vasuti tisztviselők részére lakásokat fognak építeni. Az építkezést már a tavaszal megkezdik.

Helyreállítják a hóvihár által megrongált vasutonalakat. Bukarestből jelentik: A hóviharak elmultával megkezdett munka úján sikerült a vasuti vonalakat megtisztítani és a forgalmat normalizálni. Tegnap és ma már alig pár perces késéssel érkeztek meg Bukarestbe a vonatok. A hóviharak különösen a teherforgalomban okoztak nagy kárt. A petróleumexport teljesen szünetel. Jelenleg 18 petróleumvonat van a ploesti állomáson.

Háromszázmillió alaptőkével Köztisztviselői Bank alakul. Bukarestből jelentik: A kormány hozzájárult egy köztisztviselői bank megalakításához. A banknak 300 millió lesz az alaptőkéje s abban a köztisztviselőkön kívül a Banca Nationala is jelentékenyen képviselve lesz. Az alakuló ülést már a közelebbi napokban megtartják és azon a csatolt területek köztisztviselői is jelen lesznek.

Marosvásárhelyi és nagykarolyi kereskedők csodje. Kohn Ölon marosvásárhelyi kézműves nagykereskedő egymillió lej passzívával fizetési képtelenséget jelentett. Az aktívák 400 ezer lejt tesznek ki. — Nagykarolyban Kertész Lajos rövidárkereskedő ellen csődjelárást kértek a törvényszéken. Passzívája 600 ezer, aktívája 200 ezer lej.

Uj luxusadókat vezetnek be Angliában. Londonból jelentik: Anglia költségvetése ebben az évben a munkanélküliségben szenvedő szénbányáiparnak adott szubvenciók folytán körülbelül harmincmillió font deficittel fog zárulni. Winston Churchill pénzügyminiszter a hiány fedezésére elhatározta a következő új adók bevezetését: fogadási adó, főleg lóversenyfogadásokra, luxusadó autómobilokra, bundákra és ékszerekre. Amit ezek az adók nem fedeznének, azt az állami kiadások több területén terbevelt takarékossgal akarják pótolni.

A pénzügyminiszter párisi tárgyalásai. Bukarestből jelentik: Párisi jelentés szerint Bratianu Vintila pénzügyminiszter az „Agence Information“ munkatársának azon kérdésére, hogy mikor fizeti ki Románia aranylej adósságát, kijelentette, hogy Románia nem fizethet aranyban, mert nincsen aranya. Mi nem ismerünk — mondja a pénzügyminiszter — aranylejt, csak papirlejt. Bratianu egyébként tegnap hosszasan tárgyalt Doumergue francia pénzügyminiszterrel, akinek kijelentette, hogy Románia 1940-ig nincsen abban a helyzetben, hogy nagyobb törlesztéseket eszközöljön. Ezt az álláspontot az amerikai kormány is honoalta.

Áruhiány a világ jutapiacán. A kieli nemzetközi gazdasági egyesem hivatalos bullettijében olvassuk, hogy az eddigi becslés szerint a világ jutatermése ez évben legalább kétmillió bálával kevesebb a szükségletnél. Ez a helyzet különben állandósuló, mert a világ-szükséglet tulajdonképpen tízmillió bála, azonban, hogy ezt a mennyiséget termelhessek, ahhoz három- és félmillió acrenyi területre volna szükség, míg ma csak hárommillió acre áll a jutatermelők rendelkezésére Ludiában, a bengáliai tartományban. Máhol a klimatikus helyzet miatt nem lehet jutát termelni, hiszen megpróbálkoznak már Afrikában, máshol is, azonban eredménytelenül. Így a juthiányt pánmuttal pótolják. A juthiányt aralakulása az utóbbi években nem volt kielégítő s a kalkuttai juthiányok veszteséggel dolgoznak.

Orvosi hr. Dascalu, dr. Székely Gizella, Prof. Mafan tanítványa a párisi tanulmányutjáról h zaérkezésén, gyermekgyógyászati rendeléseit ideiglenesen Alba-Julian, Str. Regimentului V. Van. a szász iskola melletti szász eklézsia épületében megkezdte.

Az ipartestület székházépítés ügye. Magirtuk, hogy a kolozsvári ipartestület akciót indított azirányban, hogy a Karolina téri telken felépítsék saját székházát. Ezzel kapcsolatban Negrutiu F. Juon iparkarairi elnök vezetésével egy küldöttség jelent meg a polgármesternél azzal a kéréssel, hogy a Karolina téri telek másik felét, mely a város tulajdonába ment át, a székház céljaira adja át az ipartestületnek. A küldöttséget Utalea polgármester távollétében Carpinisan főjegyző fogadta, aki megígérte, hogy a kérést a legközelebbi tanácsülés e-é terjeszti, amely a telek ügyében dönteni hivatalos. Az ipartestület már több zben terjesztett be a tanácshoz erre vonatkozó kérést, de a tanács mindannyiszor elutasította. Carpinisan főjegyző kifejtette, hogy az elutasítás azért történt, mert a telket többben is igényelték és a tanács nem akarta, hogy ebből konfliktus keletkezze.

Kétnapos itéletidő Belgrádban. Belgrádból jelentik: Két napos át óriási vihar dühöngött a szerb fővárosban, amely kiszámíthatatlan károkat okozott. Az orkán szerdín hajnalban keletkezett és délelőtt már életveszélyes volt az utcán járni. A mindjobban dühöngő orkán a külvárosokban kitepte a telefonoszlopokat és a telefonhálózatot teljesen tönkretette. Az interurbán beszélgetés Belgráddal teljesen megszűnt és a főváros minden oldalról el volt zárva a világtól. A rendkívüli időjárás számos szerencsétlenségnek volt okozója. A mentők szinte éjjel-nappal dolgoztak. Igen sok embert szállítottak a városi közközházba kar és lábtöréssel. Nagy kárt okozott a vihar a banjicai rádió állomáson. A hadiállomás oszlopait a szél kitepte, az antennákat tönkretette úgy, hogy az állomás teljesen hasznavehetetlenné vált. Ugyanigy tönkretette a vihar a rakovicsi rádió-állomást is. Zimonymál ötven telefonoszlopot csavart ki a szélvész.

Petrozsényi előfizetőinkhez. Értesítjük lapunk petrozsényi előfizetőit, hogy lapukat e hó 16-tól kezdve nem postán expedáljuk, hanem petrozsényi megbízottunk Dobos Péter nyugalmazott postás fogja naponta kézbesíteni.

Nagyarányu kémszervezetet lepleztek le Jugoszláviában. Belgrádból jelentik, hogy Jugoszláviában hatalmas kémszervezetnek jöttek a nyomára. Számos letartóztatás történt.

Cáfolják az orosz hadmozdulatokat a lengyel-román határon. Bukarestből jelentik: A szovjet-kormány hivatalos távirati ügynöksége megcáfolja azokat a híreket, melyek szerint a lengyel-román határon Oroszország csapatokat koncentrálna.

Szabálytalanságok a budapesti Jókai-alapnál. Budapestről jelentik: a budapesti „Béti Társaság“ főtájkára Szávai Gyula lemondott. A lemondás oka az, hogy a Jókai alap és a bélyegakció körüli szabálytalanságok történtek. Pékár Gyula, az egyesület elnöke a minisztériumhoz fordult és vizsgálatot kért a szabálytalanságok megállapítására.

A liberális ügyvédek is tiltakoznak az illetékek felemelése ellen. Bukarestből jelentik: Valjeanu ilfovi ügyvéd, a liberális párt egyik vezetőtagja, többségi képviselő, ma délelőtt megjelent Bratianu Ionelnél és kifejtette előtte, hogy az illetékekre vonatkozó törvénytervezet módosításra szorul, mert különben a kamarai tárgyalásnál a liberális ügyvédek képviselők is ellene fognak állást foglalni. Bratianu Ionel megígérte, hogy megteszi a szükséges lépéseket.

Követendő példa. A K. K. L. főirodája közli velünk: A Pro Palesztina Liga béthleni csoportja Hirsch Mártonné urnő vezetése mellett agilis és eredményes munkásságot fejt ki a K. K. L. érdekében. Ez a kicsiny csoport, melynek létszáma alig haladja meg a negyvenet, Palesztina iránti zsidó szeretettől vezéreltetve, 15 230 50 lejt adományozott a Zsidó Nemzeti Alapnak az 1925 ik évben.

Nagyváradon hirdetéseket, előfizetéseket felvesz és reklamációkat elintéz az Uj Kelet nagyváradai képviselője, Blum Zsigmond, Ezerévi emléktér 2. (ernyőüzlet.) Lakása Vámbáz u. 51.

A nagyváradai zsidóság kulturdelutánját, melyen tea és tánc is lesz, vasárnap, f. hó 24-én d. u. fél 5-kor tartják meg a Kereskedelmi Csarnokban.

Mégis csak legjobb a Késnélküli

„IDEAL“

borotváló por mely az ország területén higienia szempontból a legjobban elismert borotváló szer az arcot nem marja kellemes hatáshagy utána. — Ovakodjunk az **Mindenütt kapható.** Értalmatlan utáztatoktól. Csak az „IDEAL“ Egyedüli készítője: **Reszling József fodrász Cluj, Calea Reg. Ferdinand 30.** Sighetul-Marmaraieti egyedárusítója **Glanzman Adolf** illatszertár **Str. Bogdan Voda 40**

Lutherrel szemben a francia hadsereg teljes létszámát fentartják

Berlin, január 21. A középpárti lapok megelégedéssel üdvözik a kormányt. De óvatosságra intik, mert a birodalmi ülésen nincs parlamentáris többsége. Ezzel kapcsolatban Párisból táviratozzák, hogy a francia sajtó bizalmatlanul fogadja a Luther-kabinetet, amellyel bizonyítékát szolgáltatja annak, hogy Németországban még ma is változatlanul fennáll a régi katonai szellem. Ennélfogva lehetetlennek tartja a francia csapatok létszámának csökkentését.

Brassóban hirdetéseket, előfizetéseket felvesz és reklamációkat elintéz az Uj Kelet brassói képviselője, az Elekes Hirlapiroda Str. Portii 82.

Szővőgyárak figyelmébe! Festünk bármilyen gyapju, műselyem és pamut fonalat, szintartóban, bármilyen színre. **Kristály** kalme festő vegytisztító és gőzmosógár **Cluj. 500** Telefon

KÖZGAZDASÁG

A vámárú után ötszörös raktárdíjat fizetnek Kolozsvárt Meg kell végre oldani a vámraktár kérdését. Értekezlet a kereskedelmi és iparkamaránál

(Cluj-Kolozsvár január 21. Az Uj Kelet tudósítójától.) Több ízben foglalkoztunk már azokkal a sérelmekkel, amelyek abból keletkeztek, hogy a kolozsvári vámhivatal nem rendelkezik olyan saját raktárhelyiséggel, amelyben el tudná helyezni a vámárúkat. Tulajdonképpen minden vámnak kellene ilyen raktárral rendelkeznie, de ahelyett, hogy a kormány ezeket a nélkülözhetetlen raktárakat felépítené, a legtöbb helyen a CFR-től béreltette ki a vámárúkat számára szükséges raktárhelyiségeket. Ebből aztán rendkívül súlyos hátrányok származtak. Így a vámárú után nem a rendes vámtörvény szerinti díjakat számítják fel, hanem a CFR raktárdíjait, amelyek lényegesen magasabbak.

A kolozsvári vámhivatal ugyancsak a CFR-től bérel a vámárúhoz szükséges raktárhelyiséget. Két és fél évvel ezelőtt a CFR arra való hivatkozással, hogy a raktárakra neki is szüksége van, a berakott árú után a rendes fekbért kezdte kiróni. Kolozsvár ezzel is lényegesen hátrányosabb helyzetben van a többi városokkal szemben, mert ez az állomás tudvalevőleg „tulterhelt állomás”-nak van deklarálva és így fekbértarifa háromszor magasabb a többi állomások tarifájánál. Az ideérkező vámárú után emélfogva éppen ötszörösen nagyobb fekbért kell fizetni, mint az olyan vámnál, melynek saját raktára van.

A kereskedelmi és iparkamara már több mint öt éve akciózik abban az irányban, hogy ezek az állapotok megszűnjenek, de sajnos, eredménytelenül. A pénzügyi kormány mindezt semmit sem tett aziránt, hogy saját raktárt

építsen a kolozsvári vámhoz érkező árú részére, bár több ízben hangzott már el erre vonatkozó ígéretek.

Ennek a tarthatatlan helyzetnek a megszüntetése érdekében a kamara vezetősége most olyan irányú tevékenységet fejt ki, hogy a vámigazgatóság az érdekeltek bevonásával az állomáshoz közelfekvő raktárt béreljen, vagy ha az nem volna lehetséges, építsen e célra megfelelő raktárt, hogy a vámárú ily módon mentesítve legyenek a CFR. magas fekbéreltetéke alól.

Pop Sever kamarai alelnök elnöklése mellett és a szállító cégek bevonásával tegnap értekezletet tartottak a kereskedelmi és iparkamaránál, ahol behatóan foglalkoztak ezzel a kérdéssel. Az értekezleten az a vélemény alakult ki, miután Erdély más városában már van erre precedens, így Brassóban is, ahol hasonlóképpen oldották meg a vámraktár kérdését, a pénzügyi kormány nem fog elzárkózni attól, hogy Kolozsvárt is ilyen módon mentesítse a túlmagas vámárú-fekbér alól. A kérdés ilyen megoldásához azonban feltétlenül szükség van az érdekeltek áldozatkészségére is, mert nem valószínű, hogy a vám, a raktár építéssel, vagy béreltetéssel járó összes költségeket egyedül rendezni akarná.

Az értekezleten elhatározták, hogy ezt a programot kellő erővel kereszttülvizsálgatják és támogatásukra felkérlik a CFR-t is, amelynek nagy szüksége van a vám által elfoglalt raktárhelyiségekre.

ségekre ütközik, mert azok az intézetek, amelyek kevésbé szolid alapon dolgoznak, a megkezdés előtt nagy akadályokat gördítenének, mert ezzel esetleg egzisztenciájuk rendülne meg. Az emelés tehát — legalább is egyelőre — még semmiképp sem aktuális.

Csökkentették a külföldi szén behozatali illetékét. Bukarestből jelentik: A külföldi szén behozatali illetékét január 20-án 15 százalékkal csökkentették. Ismeretesek azok a represszáliák, amelyeket Lengyelország, részben Magyarország is alkalmaztak a román cikkek behozatala ellen a szénilleték felemlése miatt. A kormány reméli, hogy most miután az illetéket lényegesen csökkentette, mindkét ország meg fogja szüntetni büntetőtarifáit.

Ismét esik a lej A nemzetközi pénzügyi piac a lej tovább esik. A zürichi zárlat 230:50-el hozta a lej árfolyamát, ami egy pontos esést jelent a tegnapi zárlattal szemben. Paritásban Budapesten és Bécsben és a többi piacokon még ennél is gyöngébben értékelik. Budapesten például 317-ről 313-ra esett a lej. A lemorzsolódást a belföldi piac is teljes egészében eszkomptálja és a devizák, különösen a nyugati értékek erőteljesen emelkednek. A dollár ma 227 lejes árfolyamot is elért, míg a zürichi kitüntetést 44 lejjel értékelték a buka-

resti tőzsdén. Meglepő az angol font zürichi emelkedése, amely egy hét lefolyása alatt 2506-ról 2517-re emelkedett. London, ennek a jegyzésnek, valamint a lej esésnek megfelelően erős javulást mutat a belföldi deviza forgalomban. A lej értékének csökkenését összefüggésbe hozzák a pénzügyminiszter párisi tárgyalásaival, amelyek a hírek szerint kedvezőtlen meanderben folynak.

Vajexport és vajtőzsde Prágában. Prágából jelentik: Illetékes helyen szerzett értesüléseink szerint, a csehországi nagyirtók, tejgazdaságok, valamint vajgyártók, akik a vajkiviteli szabad látételeit kérik, már a belföldi fogyasztás egyre csökkenésében van. Ezzel kapcsolatban az érdekeltek azzal a tervvel is foglalkoznak, hogy Prágában vajtőzsdét állítsanak fel, ahol a vajkereskedelmet szabályoznák.

A román-francia kereskedelmi kamara működési köre. Párisból jelentik: Jelentették, hogy Párisban felavatták a francia-román kereskedelmi kamarát. Az alapszabályok szerint Franciaország és Románia kölcsönösen közölni fogják kormányjaikkal, valamint kereskedelmi kamaráikkal az összes kereskedelmi, ipari, mezőgazdasági és pénzügyi törvényjavaslatokat, dekrétumokat és más rendelkezéseket, kölcönös tervezeteket terjesztenek egymás elé kereskedelmi egyezmények megkötésére. A kamarának tanácsadói joga lesz peres ügyekben és választott bíróságot fog binevezni. Felállít a kamara egy munkakeresleti irodát, kiállításokat, mintavásárokat fog rendezni és a közérdeklő közleményeket rendes bulletinben fogja nyilvánosságra hozni.

TŐZSDE

Január 21-én

A lej: Zürichben 230 50, Párisban 11 85, Budapestben 313-25 Bécsben —

Kolozsvár. A piac ma tovább szilárdult. A devizák erősen emelkednek, de a kínálat továbbra is tartozkodást mutat. Az árfolyamok a következők:

Bécs 32 10 — 32 20, Prága 6 63 — 6 80, Budapest 312 — 315, Páris 8 65 — 8 70, Zürich 43 90 — 44 10, Newyork 223 00 — 229 00, London 1515 — 1126, Milánó 9 30 — 9 35.

Zürich. Zárlat: Berlin 123 30, Amsterdam 208 12, Newyork 517 75, London 2517 70, Páris 1945 00, Milánó 2090 00, Prága 1532 50, Budapest 72 60, Belgrád 917 50, Bukarest 230 50, Varsó 72 50, Bécs 72 90.

Bukarest. Devizák: Páris 9 48, Berlin 54 00, London 1100, Newyork 225 00, Milánó 9 10, Zürich 43 50, Bécs 31 55, Prága 6 65, Budapest —

Bukarest. Valuták: Napoleon 825 nemet márká 53 00, leva 1 26, török lira 113, font sterling 1075, francia frank 8 65, svájci frank 43 00, olasz lira 9 10, drachma 2 80, dinár 391, dollár 223 00, lengyel forint 27 00, osztrák schilling 31 50, magyar korona 31 00, cseh korona 8 60, belga frank 10 00, holland forint —

Ki akar

érettségizni!

Összevont magánvizsgát teni! Tejes anyagi felelősséggel elköveti a **Galgóczi Tanintézet** Budapest, VI. I. Mária Terézia tér 3 sz. III. 22.

KOLOZSVÁRI TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS HITELBANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

CLUJ, PIATA UNIRII No. 7.

Saját tőkél: 48 000.000 lej.

Fiókjai: Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár és Marosvásárhely. Affiliált intézetei: Torda-Aranyos Vármegyei Takarékpénztár Rt. Torda, Udvarhelymegyei Takarékpénztár Rt. Székelyudvarhely, Alsófehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár Rt. Nagyenyed.

Áruraktárai a vasút mellett. Betéteket elfogad, váltókat leszámítol, bel- és Safe deposit. külföldi átutalásokat teljesít. Safe deposit.

Mindenféle bankszerű ügyletet előnyösen végez.

Kielégítő volt a biztosító intézetek múlt évi üzleti eredménye

Nem emelik a díjtételeket

(Cluj-Kolozsvár, január 21. Az Uj Kelet tudósítójától.) A gazdasági élet egyes üzletágainál most folynak az 1925 évi mérlegek összeállítása. Ez az év, mely az általános gazdasági krízis jegyében folyt le, a legtöbb szakmánál rosszul záródott. A biztosító intézetek azonban, ha nem is dicsekedhetnek kitűnő eredménnyel, üzletmenetükben mégis némi javulásról számolhatnak be. Az egyik nagy biztosító intézet kolozsvári vezetőjétől, akivel alkalmunk volt erre vonatkozó beszélgetést folytatni, olyan felvilágosítást kaptunk, amelyek alkalmasak arra, hogy általános képet kapjunk a biztosítók múlt évi üzletmenetéről.

— A díjtételek bevétele — mondotta informátorunk — a múlt évben mintegy huszhuszonöt százalékkal emelkedett. Természetesen ez a szám intézetenként változik, de általános ságban meg lehet állapítani, hogy az előző évekkel szemben a biztosítók 1925-ben kielégítő üzletet csináltak. Nagyobb veszteségek, főleg az erdélyi és báráti biztosítókat érte, ahol úgy tűz, mint jégkárban tekintélyes kifizetések történtek. Így az egyik kolozsvári intézet egymagában csak tűzkár címen több mint 13 millió lejt fizetett ki. A régi intézeteknél a tűz- és jégkár lényegesen kisebb volt, mint az itteniéknél.

Azokkal a hírekkel szemben, hogy a biztosító intézetek az életbiztosítás díjtételein kívül minden más, tehát tűz, jég, baleset stb. biztosítás díját fel akarják emelni, a következőket mondotta:

— Az erről szóló hírek még tulkorsaiak. Igaz, hogy történtek erre vonatkozó kezdeményező lépések, de az egész kérdés még annyira kezdetleges stádiumban van, hogy szinte kizárt dolog, hogy az idén a díjak emelését keresztül lehessen vinni. Ezt a kérdést különben is csak az összes biztosító intézetek bevonásával lehetne megoldani, ami már csak azért is óriási nehéz-

Hármac
valószínűleg
mulatságos
igazolta b
finom oper
és hatfőn i
Nea-éuy, l

Két kal
Szombaton
és fel órak
Szóke Szak
kabarétréfé
Dolly Mik
Iaasz, Le
ményi, Le
dnak elő.

Dolly é
kelt helyár
baton dél
Neményi I
Deésy és
K. rácsonyi
Miss La
rál színre
ambicióval
kívül kedv
igazgató re
Cselle, M
jűtek veze

Péntek: B

N. p
Szombaton
vel.

Szombaton

64 B

Szombaton

müsc

rodia

zör,

gáns

Soro

Vasárnap

csont

ral,

Soro

Vasárnap

Kere

Mikl

magá

helye

Vasárnap

gyel

ral,

letsz

Valdó

A. I.

sága

SZÍNHÁZ - MŰVESZET

MAGYAR SZÍNHÁZ

A színházi iroda közleményei

Hármasokán. A Hármascskán biztos sikere után valószínűleg sokáig lesz műsoron ez a kedves és mulatságos operett ebben a szezonban. A bemutató igazolta azt a várakozást, melyet a színház ehhez a finom operetthez táított. Még pénteken, szombaton és hétfőn is műsoron van a Hármascskán, melyet Neményi, Baróti, Eényi, Ihász játszanak.

Két kabaréelőadás lesz még ezen a héten. Szombaton este 11 órakor és vasárnap délután 5 és fél órakor, melyen színeskedőnek Zsigon István szöke Szakáll és Szent Béla egyfelvonásosai és kabarétréfiái, azonkívül a Dolly-paródia, melyben Dollyt Miklóssy Margit játsza, akinak partnerei Ihász, Leóvey, Izó lesznek. Magánszámokat Neményi, Lengyel, László, Déry, Szabó Ica, Virág játszóknak elő.

Dolly és a Nagy nő — délután. Két mérés volt helyáru előadás lesz még ezen a hét n. Szombaton délután a nagysikerű Dolly van műsoron Neményi Lillivel, Erényi, Ihász, Leóvey, Készegi, Déry és Izóval. Vasárnap délután a Nagy nő Karácsonyi, Neményi, László, Ihász és Déryvel.

Miss Lillian Davis kitűnő angol vígjátéka kerül színpadra a jövő héten a magyar színházban. Nagy emulciójával készül a drámai együttes erre a rendkívül kedves és mulató vígjátékra, melyet az igazgató rendez K. Tóth Friszi, Baróti, Forgács, Cselle, M. hályfi. Kemény, Homokay játsszák a vígjáték vezető szerepeit.

Magyar Színház heti műsora

Péntek: Hármascskán (Operettújdonosság, másodsor. Napibérlet 63 A. Sorozat 208)

Szombat délután 4 órakor: Dolly (Neményi Lillivel. Mérsékelt helyárakkal. Rorozat 209)

Szombaton este 8 órakor: Hármascskán (Napibérlet 64 B. Sorozat 210)

Szombaton este 11 órakor: Kabaréelőadások új műsorral: Keresem a pipám: (A Dolly paródia, Dolly: Miklóssy Margit). A hipnotizőr, végbímerülésig, táncdruha nélkül. Új magánszámok, modern táncok. (Rendes helyárak. Sorozat 211)

Vasárnap délután fél 3-kor: A nagy nő (Karácsonyi Lillivel, Neményi Lillivel, László Andorral, Ihász Aladárval, Leszállított helyárakkal. Sorozat 212)

Vasárnap délután fél 6-kor: Kabaréelőadások: Keresem a pipám: (Dolly paródia, Dolly: Miklóssy Margit). A hipnotizőr, Samu. Új magánszámok, modern táncok. (Leszállított helyárak. Sorozat 213)

Vasárnap este háromnegyed 9-kor: Orlov. (Lengyel Irénnel, Neményi Lillivel, László Andorral, Ihász Aladárval. Rendes helyárak. Bérletszűnet. Sorozat 214)

Valódi angol szövetkülönlegességek raktáron minden angol és francia úri szabóság, Cluj, Calea Victoriei 2 sz. (volt Eisenstädter-szűcsüzlet)

A. KLEPNER

NYILTTÉR

E rovatban közöltékért a szerkesztőség semmi nemű felelősséget nem vállal

Tisztelettel értesítjük a n. é. vevőközönöséget, hogy Weisz Elek ur a mai napon a Heller, Weisz & Molnár céggel barátságos uton kívált es üzletünket f. r. 1-ig Calea Reg. Ferdinand 6 szám alatt a régi üzlethelyiségében, azután pedig a volt Renaissance üzlethelyiségében, Clj. Reg. Ferdinand 15. sz. alatt vezetjük tovább. Kérjük a n. é. vevőközönöség további szives támogatását.

Cluj, 1926. január 19

Heller & Molnár.

Tisztelettel értesítem a n. é. vevőközönöséget, hogy a volt Heller, Weisz & Molnár céggel a mai napon barátságos uton kíválom a Str. Regina Maria (Dák Ferenc utca) 14 alatt textil és n. i. divatüzletemet megnyitottam. Kérem a n. é. vevőközönöség szives támogatását.

Cluj, 1926. január 19.

Weisz Elek

Dir. sp. E. No 2381/318.

Publicațiune

Se aduce la cunostință generală că în ziua de 16 Februarie a. c. ore 11 se va ține licitație la Direcțiunea Generală C. F. R., Calea Victoriei No 112. Bucuresti, pentru vânzarea motorelor și mașinelor tipografice mai jos notate:

1. Un motor No 1. 5 HP, wolți 155, din fabrica de mașini și electricitate Budapesta.

2. Un motor No 2. 2.6 HP, wolți 150, din fabrica Ganz, Budapesta.

3. Un motor No 3. 5 HP, wolți 155, din fabrica de mașini și electricitate Budapesta.

4. Un motor No 4. 5 HP, wolți 155, din fabrica de mașini și electricitate Budapesta.

5. Un motor No 5. 2.2 HP, wolți 150, din fabrica Ganz, Budapesta.

6. Două mașini rotative pentru tipărit bilete de tramvay.

7. Una piesă cu cuptorul ei pentru stereotipie.

Orice informațiuni și deslusiri se pot lua la Serv. Economatului C. F. R. din Cluj, unde se poate vedea și mașinile. Concurenții din Bucuresti pot lua informațiuni și dela Atelierul Tipografic C. F. R. din gara de Nord. Odată cu oferte concurenți vor prezenta și recep. Cassei de Depuneri și Consemnațiuni sau la o Administrație Financierei din țară prin care să se conotate depunerea unei garanție de 10% asupra valoarea ofertei. Mașinele se vor ridica cu termen de 15 zile dela date comunicării aprobării pe speșele cumpărătorului.

Zsidó irodalom

S. I. Agnon: És a meggörbedt kiegyenesedik	40
S. Alechem: Leégett nemesek	25
Bin Gorion: József és Testvérei	30
Fényes Samu: Jidli első változása	45
Max Nordau: Mesék	30
Peterdi Andor: A sárga folt	60
Giszkalay Janos: A titok	15
Kaczér Ilés: Gólem emter akar lenni ..	15
Max Nordau: Doktor Kohn	40
Zeugó hárfá (antológia)	30
Singer: Asmodaj	80
Kabbalisták és Csatevők	30
Bró Laos: A zsidók útja	40
Max Brod: A cionizmus harmadik korszaka	30
Frigyes Lajos: A zsidók természetrajza	45
Grodmann: A zsidó nemzet követelesei	10
Sch. Gorelik: Cion és Góluș	15
Grotto Mór: Zsidó Renaissance	25
Herzl: A zsidó álam	25
Majrovits N. Jehuda: Tóra és cionizmus	10
Marton Erőő: A zsidó nemzet Erdélyben	10
Peneth He manu: Utazásom a Szentföldön	10
N. Sokolow: Új zsidó	15
Sombarc Werner: A zsidók jövője	30
Szabolcsi: Csillag fia	110
Giszkalay: Támár	70
Goldschmidt: Egy zsidósors	140
Szabó: Zsidó komédiások	40
— Légyvárak urai	30
Schnitz'er: Ut a szabadságra	500
Giszkalay: Új próféciák	85
— Jönni fog még egy kippur napja	120
— Guschalay látomása (amatör) ..	140
Salom Asch: A bosszu istene	30
Ben Ami: Új Palesztina	100
Székely Béla: Vajudó ország	100
Beremann u. Rundt: Palesztina	80
Lacratella: Silbermann (Egy zsidó tiu története)	80
Benoit: A táncosnő	132
Bettauer: Nagyváros zsidók nélkül ..	150
Dr. Fürst: Zsidó történet — zsidó kultúra	50
Dr. Krausz: A zsidó Palesztina	35
Gronich: Dr. Simon Áron	40
Blumenthal: Jüdische Anekdoten	35
Szabolcsi: Csillag fia	110
Kis Arnold: Echod	20
Mendele: A sánta Fiske	80

Telefon 446

SINGER

Piața Reg. Ferdinand 66. (Főút) Târgu Mureș

Sifonfejgyár

és nikkelező telep. Szikvizés és bracherlis üvegek, valamint mindenféle gumik gyári raktára. Üvegnevelés, kégi fejek átöntése a legelőnyösebb árban.

Hirdessen az Uj Keletben

Hölgyek figyelmébe

Állandóan raktáron tartok saját készítményű **hasfűzőket**, amelyek már **250 leiftől** kaphatók.

Paragummi Airlon a legújabb

soványító hasfűzőket

amely erős hölgyek részére valóságos soványító szert jelent.

Melltartók 85 leiftől feljebb.

E. Rosenzweig, Str. Reg. Maria 6.

Kézimunka osztályomban mindenféle **kelem** és **gobelin** munkák kaphatók.

január 22

font zürichi

olyása alatt

on, ennek a

megfelelően

za forgalom

szeszűgésbe

tárgyalásai

ezőtlen me-

Prágában.

yen szerzett

gi nagybirtok

juagykereske

kéri, mert a

tenöben van

azzal a ter

u vajtörsd

delmet szabá-

redelmi ka

jelentik: Je

ak a francia

alapszabályok

kölesönösen

lamint keres

kereskedelmi,

törvényi vas

deikezéseket,

k egymás elé

ötésére. A ka

res ügyekben

rezi. Felállít

odát, kiállítá

ni és a köz

bulletinben

an 11 85, Bud-

rább szilárdult.

de a kínálat

Az árfolyamok

83-6 80, Buda-

Zürich 43 9)

London 1515

30, Amszterdam

2517-70, Páris

1532-50, Buda-

Bukarest 230-50

s 9 48 Berli

225 00, Milánó

5, Prága 6 65,

eon 825 nem

t lira 113, font

5 svájci frank

na 2 80, dinár

t 27 00, osztrák

1-00, cseh korona

forint

zni!

Tejes anyagi

góczi Tan

ria Terézia tér

RÉS

SAG

hely.

Rt.

Alsó-

nyed.

itol, bel- és

afe deposit.

végez.

Manométereket
és mindenféle mérőműszereket készít, javításokat vállal
GÁSPÁR műszerész, Arad
Str. Horia I. (v. Széchenyi-u.)
Javítás vegett beküldött műszereket állási hitelkártyával ellátva, rövid idő alatt visszaküldöm. Telefon 315 sz.

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri 10z énekel egy szó 3 lej, van agabb betűvel 6 lej. Legkisebb apróhirdetés 30 lej. Alatt keresőknek 80% kedvezmény Apróhirdetések ára 10z-15z-20z

Kereskedelmi utazók

Berkovicsné **כשר ארטה** vendéglője,
Oradea Mare, Str. Nicolai Jorga (Zodfa-utca) No 19.
Zs mert elsőrendű konyha! Mérsékelt árak

Mérlegképes könyvelő és ártárvédelmet vagy felméri elfoglaltságot keres. Szívesen megvárásokat a lap ki dobivatalába kér. "Mérlegképes" jellegre.

Juhéj schiemoiót (nőt), ki szortirozához és exportáláshoz is ét. keresek azonnalra. Leveleket "Perfek: szakdás" jellegre kiadóra kérek. 616

A Wesselényi Miklós-utca b. n. szerény zsidó családnál, egy nem különbözött 2 személyes szoba, két szerény zsidó fiatalleányok kiadó. Nussbaum Wesselényi-utca 7. Bejárat a Földuló utca f. 181.

Pályázat A temesvári köznevelési or. b. izr. iskolaszék okl. ovónót vagy tanót. Ot keres a. Onnani belépésre, aki héber és román nyelven tanítani képes. Öt évi munkát az igény megjelölésével az iskolaszékhez (Timisoara IV., Str. Foch 54) küldendők. 525

Barzei

Fierarie
Vasúziat
Cluj-Kolozsavár,
Piata M. Vit. 13
Telefon
1049

Egy mindenek szakácsné vagy családhoz Február 1-én felvétetik. Értekezni Izrael, szüles, Kossuth L. u. 2. 519

Keresek a belvárosban egy szoba konyhával lakást azonnali beköltözésre. Lehetőleg fűtőszobával. "Jól fizetek" jellegre a lap kiadói vata: a további.

Nyomdák! Könyvkötészetek!

Fűződrótot minden számtan és mennyiségben szállít gyári áron a **Tip Fraternitas** Cluj, Str. Baron L. Pop 10. Ajánlattal szívesen szolgálunk. Nagyobb tételnél vilékre is utazunk. Telefon: 10-47, 2-28

Eladó szoba, konyha berendezés és használt bútorok. Indig Mór, Főútc 19. 129

Gebr. Jänecke & Fr. Schneemann
Druckfarben-Fabriken, Hannover

világhírű cég

nyomdafestékei

olcsó árban kaphatók

Vezérképveselő Erdély és Bánát területére

FRATERNITAS

Cluj, Strada Baron L. Pop 10

Róth

cipésznél
Szép-u. 2.
szám alatt
készülnek
a legújabb
divatú

cipő-különlegességek.

Írdessen az Új Keletben!

THE ROYAL MAIL LINE

„ASTURIAS“

a világ legnagyobb 32,000 tonnás óceánjáró gőzhajója első útjára indul

Southampton-ból Délamerikába

1926. február 26-án.

Az „ASTURIAS“ eszményi megtestesülése a legmodernebb technikai eszközök által lehetővé tett **abszolút kényelemnek és biztonságnak.** — Luxusberendezéseiből a következőket említjük meg: Tánc-, olvasó-, társalgó- és dohányzó termek, télikert, uszoda, sétahelyek, gyermek játszó-szoba, tornaterem, luxus szalonok, luxus kabinok, külön fürdőszobával, egy-ágyas kabinok külön fürdőszobával, mindenkor hideg és meleg víz. Külön kiemelendő a világon közismert R. M. S. P. tapasztalt és figyelmes személyzete.

The Royal Mail Steam Packet Co.
Bucuresti, Calea Grivitei No 157.

Fiókok Arad, Str. Colonel Paulia No. 11.
Timisoara, Hotel Coroana.
Cernăuți, Piața Dacia No 1.
Chișinău, Str. Carol Schmidt No 86.
Oradea-Mare, Bulv. Regele Ferdinand 86.

ÚJ KELET

KÖNYVOSZTÁLYA

Cluj, Str. Baron L. Pop 10

Könyvujdonságok

- Bernstein: Baccarat 20
- Brousson: Anatole France papucsban .. 200
- Betraver: A kifosztott 180
- Dr. Bálint Rezső: Diacétkai vezérfonal 80
- Ady: Igy is történhetik 140
- Sápadt emberek 160
- Barbousse: Örök láncok 264
- Beke Mano: A determinánsok 400
- Balzac: Pajzán históriák 242
- Courvod: Kazán a farkaskutya 99
- Dumas: Eva 176
- A királyné lovagja 198
- A régens leánya 198
- Claude Farrere: A kis szövetségesek.... 120
- Szabó Imre: A házmesterlány 40
- (Amatőr) .. 120
- Gobineau: A renaissance 220
- Hugo Victor: Bug Jargal 154
- Jerome K. Jerome: Minden ut a kálváriára vezet 150
- Kodolányi: Börtön 90
- Jack London: Játék az élettel 110
- Lambrecht: A gondolat uttorói II. Einstein, France, Ford (s b.) 198
- Mares: Szenvedély, amely öl 180
- Mereskovszkij: Véé vagy elene 176
- Első Sándor 154
- Téli szivárvány 154
- Maria Antoinette magánélete 100
- Móricz Zsigmond: A fátyla 320
- Révész: A nap nem tüzgolyó 40
- H. G. Wells: Tono—Bungay 200
- Tagore: Gera 190
- Wassermann Faber 150
- Werner: Ottár előtt 135
- Ez is olyan 45

Kir. Ud. Szállító

Művészi kivitelű arany, ezüst és briliáns **ékszerek.**

Leghíresebb gyártmányú kar- és zseborák. Ezüst evőeszközök és dísz tárgyak dus választékban.

Fenyő & Braunfeld

Cluj, Piața Unirii 15 sz. világvárosi üzletben kaphatók. — Szolid szabott árak. Telefon Interurban 6-43 sz.

Szerkesztő hivatal és Cluj-Kolozsar L. Pop (Brassay-utca) Telefont 977, 228 Zs. N. Sz. Egy szám árán ron és vidék Bukarestben

1926 január

A me

Berlinbe ülést tartott problémáján állandó válság lepitésének aktuális programjára gyökértelen. A háború nagytömegű másuttalban és Románia antiszemitizmusági helyzete tükai céljait szembe Galicia zsidó szeritette kezükbe.

Bármily előtti állapot az ősi zsidó népmény, hogy területek felelőse a rika Egyetem egyrészt. amerikai államnak adtak

A világ változott a megek helybályai foly és galiciái mai Ausztria a háboru után lángolóan verhettek

elviselhetetlen, hogy az kapuit az megszüntet európai áll

palesztinai amely a zsidó már megles a végleges lési lehetősé megállapító még nem ságból ered dásokat, b videseben Éppen a k rozzatai igaz reális köve ságnak és kell terem melyek leg népének m

A legn kivert zsidó nemzeti á a föld birt biztonságé kell terem az egész tudata elő repelhet. zsidóságon nak megse mezők fel lenciáját s

Azonb ismeretében a vándorl ról a má must, me ken, ahov